

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 41 · 3. februar
Sesjonen 2025–2026

Møte tirsdag den 3. februar 2026 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 41):

1. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Grunnlovsforslag fra Grete Wold, Tobias Drevland Lund, Une Bastholm, Sivert Bjørnstad, Heidi Nordby Lunde, Åsmund Aukrust og Ingvild Wetrhus Thorsvik om endring i §§ 1, 3 til 9, 11 til 15, 17 til 32, 34 til 37, 39 til 41, 43 til 48, 62, 67 til 69, 74 til 82, 86, 90 og 121 (om republikk)
(Innst. 87 S (2025–2026), jf. Dokument 12:13 (2023–2024))
2. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om tre grunnlovsforslag om endring i § 121
(Innst. 88 S (2025–2026), jf. Dokument 12:14 (2023–2024), Dokument 12:15 (2023–2024) og Dokument 12:40 (2023–2024))
3. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant
Lars Gunnar Lie*

Presidenten [10:00:11]: Ærede medrepresentanter! Tidligere stortingsrepresentant og statsråd gjennom mange år Lars Gunnar Lie døde 18. april 2025.

Han ble født i Fjell i Hordaland, men bodde store deler av livet i Førde, der han arbeidet som lektor i realfag på videregående skole og engasjerte seg i lokalpolitikken. Fra 1975 satt han i kommunestyret i Førde for Kristelig Folkeparti, og han var ordfører fra 1981 til 1983. I 1985 ble han valgt inn på Stortinget fra Sogn og Fjordane fylke. Da Syse-regjeringen ble utnevnt etter valget i 1989, var Lars Gunnar Lie blant de nye statsrådene som kom ut fra Slottet. Han var landets nye samferdselsminister.

Som stortingsrepresentant gjennom fire perioder rakk Lars Gunnar Lie innom flere komiteer. At realfagslektoren begynte i kirke- og undervisningskomiteen, var helt naturlig. Senere satt han både i finanskomiteen og i næringskomiteen, før han etter valget i 1997 kom tilbake til finanskomiteen, da som komitéleder. Det var etter dette valget at Kjell Magne Bondevik dannet sin første regjering, og lederposten i finanskomiteen er kanskje det viktigste vervet en politiker fra et regjeringsparti kan få.

Det er mange harde forhandlinger som må til i finanskomiteen dersom en mindretallsregjering skal få gjennomslag for politikken sin, og her viste Lars Gunnar Lie seg å være rett mann på rett plass. Han var spenstig, rask og snudde seg fort for å få ting på plass. Det skadet nok heller ikke at han hver uke hadde som mål å heise seg opp etter armene i kontordøren for å bygge krefter.

Etter valget i 2001 gikk Lars Gunnar Lie ut av Stortinget og ble pensjonist. Etter noen år flyttet han og kona fra Førde og tilbake til hjemfylket. I sju år var han med i forstanderskapet til Det teologiske menighetsfakultet, og i tre år, fra 2005, var han hovedstyreleder i Det Norske Misjonsselskap. Kirke og misjon var alltid en viktig del av livet hans.

Som politiker var han alltid hardtarbeidende, effektiv og resultatorientert. Vi er takknemlige for hans lange, gode og trofaste gjerning, både for KrF og for samfunnet. Vi lyser fred over Lars Gunnar Lies minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten [10:03:24]: Representantene Lise Selnes, Sunniva Holmås Eidsvoll, Grunde Almeland, Solveig Vik og Jone Blikra, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:

For Aust-Agder: Amalie Kollstrand

For Vest-Agder: Jan Erik Hogstad og Alexander Liane

For Akershus: Tonje Lavik Pederssen

For Finnmark: Roy-Håkon Skårvik Friskilæ

For Hedmark: Erik Hager

For Hordaland: Ulvar Akselsen og Kamilla Bjerkholt Karlsen

For Møre og Romsdal: Berit Tønnesen og Carl-Henrik Myrseth Moltumyr

For Nordland: Ingunn Skogmo-Nordvang

For Oslo: Ola Svenneby og Malin Bye Sørensen

For Rogaland: Reidar Sand

For Sør-Trøndelag: Kjell-Arve Aspaas

Fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe foreligger meddelelse om at den innvilgede permisjonen for representanten Jon Engen-Helgheim tirsdag 3. februar er trukket tilbake. – Denne meddelelse tas til etterretning.

Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra Høyres stortingsgruppe om velferdspermisjon for representanten Tone Wilhelmsen Trøen tirsdag 3. februar
- fra Sosialistisk Venstrepartis stortingsgruppe om permisjon for representanten Kirsti Bergstø i tiden fra og med 3. til og med 5. februar for å delta på reise til Nuuk, Grønland
- fra Senterpartiets stortingsgruppe om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum for representanten Bent-Joacim Bentzen fra og med 3. februar og inntil videre

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Nordland, Trine Fagervik, foreligger søknad om fritak fra å møte i stortinget i tiden fra og med 3. til og med 7. februar under repre-

sentanten Bent-Joacim Bentzens permisjon, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden slik:
For Akershus: Håkon Snorheim 3. februar og Balder Alvær Olafsen 3.–5. februar
For Nordland: Siv Mossleth 3.–5. februar

Presidenten [10:05:26]: Håkon Snorheim, Balder Alvær Olafsen og Siv Mossleth er til stede og vil ta sete.

Representanten Kari Sofie Bjørnsen vil framsette et representantforslag.

Kari Sofie Bjørnsen (H) [10:05:50]: På vegne av representantene Alexander Stokkebø, Erlend Larsen, Tage Pettersen, Ove Trellevik og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om plan for håndtering av sprengstoff og ammunisjon i norsk natur og i kystnære farvann.

Presidenten [10:06:11]: Representanten Maren Grøthe vil framsette to representantforslag.

Maren Grøthe (Sp) [10:06:29]: På vegne av representantene Geir Pollestad, Bjørn Arild Gram og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om å utrede en økt elavgift for datasentre.

På vegne av representanten Erling Sande og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om å endre rammebetingelsene for bingospill for å sikre inntekter til frivilligheten.

Presidenten [10:06:53]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:07:00]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Grunnlovsforslag fra Grete Wold, Tobias Drevland Lund, Une Bastholm, Sivert Bjørnstad, Heidi Nordby Lunde, Åsmund Aukrust og Ingvild Wetrhus Thorsvik om endring i §§ 1, 3 til 9, 11 til 15, 17 til 32, 34 til 37, 39 til 41, 43 til 48, 62, 67 til 69, 74 til 82, 86, 90 og 121 (om republikk) (Innst. 87 S (2025–2026), jf. Dokument 12:13 (2023–2024))

Jonas Andersen Sayed (KrF) [10:07:55] (ordfører for saken): I dag behandler Stortinget et grunnlovsforslag som berører selve fundamentet for statsformen vår: spørsmålet om Norge fortsatt skal være et konstitusjonelt monarki, eller om vi skal innføre republikk. Det

er ikke første gang Stortinget står i denne diskusjonen. Tvert imot har tilsvarende forslag vært fremmet og grundig behandlet flere ganger tidligere, og hver gang har det blitt avvist.

På vegne av hele komiteen vil jeg understreke at dette er et prinsipielt spørsmål om statsform, ikke en vurdering av innsatsen til dagens kongehus. Det er viktig å holde fast ved nettopp dette skillet. Vurderingen vår handler om institusjonen monarkiet, dens rolle i det norske demokratiet og dens betydning for samfunnet som helhet.

Når det er sagt – og på tvers av synet i det prinsipielle spørsmålet vi behandler i dag – er det all grunn til å uttrykke takknemlighet til kongen og hans lange tjeneste for landet. Kong Harald har fylt rollen som statsoverhode med verdighet, klokskap og en samlende kraft – i medgang og i motgang, i krise og i hverdag.

Monarkiet har dype historiske røtter i Norge. Det moderne konstitusjonelle monarkiet er et resultat av demokratiske kamper, maktbegrensning og folkestyre. Kongen styrer ikke, han samler. Han utøver ikke politisk makt, men representerer kontinuitet, fellesskap og samhold. I en tid preget av polarisering, uro og raske omveltninger, har dette en egenverdi. Et samlende statsoverhode hevet over partipolitikken er ikke en demokratisk svakhet. For mange er det snarere en demokratisk styrke.

Det er ingen tvil om at den reelle makten i det norske demokratiet ligger i denne salen, hos oss 169 folkets representanter, og det er en vakker tradisjon når kongen foretar den høytidelige åpningen av Stortinget hver oktober. Det er dypt symbolsk at den første plikten til en ny monark er å komme til Stortinget for å avlegge ed.

La meg legge til at det i den siste tiden har vært flere alvorlige og krevende saker knyttet til enkeltmedlemmer av kongefamilien. Det har vært belastende for dem det gjelder, men også for institusjonen og for tilliten den hviler på. Det er avgjørende med åpenhet, ansvarlighet og opprydning, nettopp fordi monarkiet har en samlende rolle, fordi det har så stor tillit og støtte. Derfor må en også tåle offentlighetens krav og spørsmål.

Men når vi løfter blikket, er bildet klart: Monarkiet har bred og stabil støtte i befolkningen. Ifølge Norstat for NRK fra september 2025 ønsker 73 pst. av befolkningen å beholde monarkiet. Denne sterke støtten blir også gjenspeilet i denne salen.

Komiteen er delt i synet på denne grunnlovsendringen, og det er både legitimt og sunt i et demokrati. Mindretallet vil redegjøre for sitt syn, men KrF og flertallet er klare på at vi fortsatt ønsker monarki som Norges statsform.

Avslutningsvis vil jeg takke komiteens medlemmer for et godt samarbeid i behandlingen av denne saken.

Kari Baadstrand Sandnes (A) [10:11:35]: Jeg har stor respekt for dem som mener at makt ikke skal arves, og at samfunnets høyeste verv og posisjoner bør være et resultat av valg. Samtidig er det opp til hver enkelt representant i denne salen å ta stilling og stemme etter egen overbevisning i denne saken.

I dag skal vi votere over om Norge skal være et monarki eller en republikk. Jeg kommer til å stemme for å videreføre monarkiet. Det gjør jeg fordi jeg mener at kongehuset har utført og fortsatt utfører sin gjerning på en meget god måte for Norge, både nasjonalt og internasjonalt. Kongefamilien bidrar positivt til Norges omdømme ute i verden, og jeg mener også at det er lønnsomt for oss som nasjon.

Kongehuset har vært samlende i både gode og vanskelige tider, og har fungert som et viktig felles samlingspunkt på tvers av politiske skillelinjer. Samtidig er det ingen grunn til å legge skjul på at monarkiet rommer et paradoks. Det er noe grunnleggende spesielt ved at en sånn rolle arves, og at den som står først i arverekken, i praksis egentlig ikke kan reservere seg fra en livslang oppgave som involverer hele familien.

Hadde vi stått overfor spørsmålet om å innføre monarki i dag, ville jeg kanskje vært mer i tvil. Men det er ikke et nytt system vi stemmer over. Vi vurderer en ordning sånn den faktisk fungerer i Norge. Siden 1905 har våre monarker kong Haakon, kong Olav og kong Harald vært viktige forsvarere av demokratiet vårt, bidratt til samhold og vært et felles samlingspunkt i både glede og sorg.

På denne bakgrunn vil jeg og de aller fleste av Arbeiderpartiets representanter stemme for å videreføre monarkiet.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:14:10] (komiteens leder): Den siste tids offentlige avsløringer og den mediestormen som kongehuset nå står i, er ikke utgangspunktet for denne grunnlovsbehandlingen. Det kan se ut som at kronprinsessen har ført det norske folk bak lyset, men det må ikke skygge for den livslange tjenesten Hans Majestet Kongen har utført og utfører til beste for nasjonen. Vi uttrykker først og fremst sympati med kong Harald og dronning Sonja for den vanskelige familiære situasjonen de står i nå.

Det denne debatten handler om, er valg av hvilken styreform Norge skal ha for fremtiden. Vi bygger på en del erfaringer. Det nye norske konstitusjonelle monarkiet, som et tydelig flertall i befolkningen valgte i 1905, med 78,9 pst., har tjent Norge godt. Det har gjort at vi har et samlende statsoverhode, som i urolige tider har vært samlende for hele befolkningen.

Vi har vært velsignet med gode monarker opp gjennom historien, med kong Haakon, under bl.a. annen

verdenskrig, kong Olav og hans spesielle plass i folks hjerter, og ikke minst nåværende kong Harald. De har alle utført en særdeles god tjeneste for Norge og har på mange måter vist at med å ha et statsoverhode som er upolitisk, som kan samle alle, så har man på mange måter en uovertruffen styreform som fungerer også i krise.

Erfaringer fra andre land som har republikk – vi har kanskje fått mange demonstrasjoner på det i den senere tid også – er at man opplever at statsoverhodet er splittende, og at man ikke har den samlende figuren. I en tid med ulike meninger i det politiske landskapet, som står hardt mot hverandre, er det i hvert fall Fremskrittspartiets vurdering at det å holde fast ved det konstitusjonelle monarkiet som vi har, også vil tjene oss i fremtiden.

Det er vanskelig å se for seg at en president Jonas Gahr Støre – til ingen skam for han – kan være like samlende som kong Harald. Det sier seg selv. Det er også det historien har vist oss, at det å ha et kongedømme med kloke konger som fungerer over tid, har lagt grunnlaget for å utvikle gode institusjoner og et sterkt folkestyre og demokrati. Det er bare å se seg litt rundt i verden, i Europa, se til Storbritannia, som gjennom sin gradvise utvikling har fått en styreform som virkelig har gitt resultater. Det har skjedd over århundrer.

På samme måte er det selvfølgelig viktig at Stortinget hvert fjerde år tar denne debatten. Det er til syvende og sist Stortinget som vedtar grunnlovsendringer og bestemmer hvordan vår konstitusjon skal se ut, så vi må alltid ha den debatten, og det er riktig å ha den debatten. Etter Fremskrittspartiets syn – og det er veldig tydelig formulert i vårt program – ønsker vi fortsatt monarki i Norge. Vi har vært tjent med å ha et konstitusjonelt monarki i Norge, og vi mener vi også vil være best tjent med det i fremtiden.

Lars Haltbrekken (SV) [10:19:14]: Et lands statsoverhode bør velges; vervet bør ikke gå i arv. Derfor foreslår SV å endre Grunnloven og innføre republikk. Er landets innbyggere fornøyde med statsoverhodet, kan den gjenvelges. Er de misfornøyde, kan den kastes gjennom valg. Det er demokratiets kjerne.

En overgang til republikk vil være det naturlige sluttpunktet for demokratiseringen som startet i 1814, og som var sluttført da Stortinget ved unionsoppløsningen i praksis fratok kongen de siste restene av formell makt. Republikk er i dag den vanligste styreform i verden. Forslagsstillerne ønsker å endre Grunnloven, sånn at også Norge får et statsoverhode som er valgt av folket, dvs. en president.

En innvending mot forslaget den siste tiden har vært: Se til USA. Hvordan står det egentlig til der borte med republikken? Det er ikke mange igjen i Norge som mener at dagens president i USA er et gode for verden

USA eller verden – tvert imot – men denne presidenten kan kastes gjennom valg. Etter dagens amerikanske grunnlov kan han ikke gjenvelges som president. Tenk om han var konge og satt livet ut.

Endring av styreformen for den norske stat er av stor viktighet for folket og landet. Innføring av republikk som ny styreform bør derfor bare gjennomføres dersom et flertall av folket stemmer ja til dette ved en folkeavstemning der valget står mellom å innføre republikk eller fortsatt å ha et arvelig, monarkisk styresett. Derfor fremmes det også forslag om å gjennomføre en sånn folkeavstemning. Det er naturlig at styreformen avgjøres ved en folkeavstemning. En sånn folkeavstemning bør gjennomføres etter at Stortinget har vedtatt de nødvendige grunnlovsendringene for innføring av republikk som styreform.

For at folkeavstemningen skal få betydning, må grunnlovsendringene gjøres betinget av at de får tilslutning i den etterfølgende folkeavstemningen. Forslagsstillerne har derfor tatt inn i grunnlovsforslaget en bestemmelse om at grunnlovsendringene bare trer i kraft dersom innføring av republikk som styreform i Norge får flertall ved en etterfølgende folkeavstemning. Ikrafttredelse settes til 1. januar året etter at en sånn folkeavstemning avholdes, for å gi noe tid til praktiske forberedelser for iverksettelse av den nye styreformen. Det foreslås også å sette som betingelse at en sånn folkeavstemning avholdes innen utgangen av neste stortingsperiode, sånn at grunnlovsvedtaket Stortinget eventuelt fatter i neste periode, ikke kan vekkes til live ved en folkeavstemning i senere perioder.

Jeg tar med det opp SVs forslag.

Presidenten [10:21:56]: Da har representanten Lars Haltbrekken tatt opp det forslaget han refererte til.

Geir Pollestad (Sp) [10:22:09]: Eg ønskjer å starta med å takka saksordføraren for hans innlegg, og eg sluttar meg i all hovudsak til det som vart sagt der.

Det er krevjande dagar for kongefamilien vår, men det er ikkje det debatten i dag handlar om. Dette er ein større debatt enn det. Det er eit konkret forslag om å gå vekk frå eit styresett med kongedøme og ei over tusenårig historie. Det er å gå vekk frå eit sentralt element i Grunnlova vår, tradisjonen vår og demokratiet vårt.

Vår noverande kongefamilie har me hatt sidan 1905. Det avgjerande spørsmålet er om dette har bidreg til stabilitet i Noreg og samling av nasjonen. Svaret er for meg og Senterpartiet eit klart ja. Det er faktisk ikkje sånn at alle berre støttar monarkiet fordi me i dag har ein bra konge og ein fin kronprins. Mi og Senterpartiets støtte byggjer på at det arvelege monarkiet faktisk er ei bra styreform som fungerer. Ikkje minst bidreg det til at skifte av regjering går føre seg på ein anstendig måte. Det

er kanskje den mest politiske oppgåva av alle. Det er i skifte av regjering at kongen vår som partipolitisk uavhengig har si viktigaste rolle. Denne oppgåva er kraftig underkommunisert i debatten.

Det finst alternativ til monarki, som har både styrkar og svakheiter. Nokre peiker på dei prinsipielle sidene og byggjer argumentasjonen sin på dei. Problemet med ei sånn tilnærming er at verken livet til folk, samfunnet vårt eller politikken er berre prinsipielle. Dei byggjer på historia og tradisjonen vår og på å finna løysingar som faktisk står seg over tid.

Kongefamilien vår består av menneske. Me har ein flott kongefamilie som har lagt ned, og som legg ned, ein stor innsats for oss alle. Folk gjer feil, kongefamilien vår gjer feil, men eit augeblinksbilde endrar ikkje synet vårt på styreform. Det finst heller ingen eksempel på feilfrie presidentar, men det finst rikeleg med eksempel på presidentar som har mørke flekkar. Det er òg rikeleg med eksempel på maktmisbruk i land med president.

Det er her det skurrar hjå meg når dei som ønskjer republikk, argumenterer. Vil dei ha ein president med mykje makt, eller trur dei at ein president vald for ein kortare periode ville klart å ha den samlande rolla som kongefamilien vår har hatt sidan 1905? Den fremste styrken til monarkiet er på sett og vis fråværet av reell makt. Makta i Noreg vert utøvd av kollegiale organ, og det er styrken vår.

I innstillinga vert det peikt på den folkelege støtta som monarkiet har. Det var òg saksordføraren inne på i innlegget sitt. Det er òg eit argument for min del, men det er ikkje eit avgjerande argument. Det avgjerande er at me i dag har eit robust styresett som er grunnlovsfesta, og som vil kunna stå seg over generasjonar framover.

Mindretalet argumenterer med at republikk er den mest vanlege styreforma i verda. Eg vil ikkje anbefala Stortinget å gå for den styreforma som til kvar tid er mest populær i eit globalt perspektiv. Det er òg verdt å minna om at demokrati er i mindretal i eit globalt perspektiv.

Ut frå dette stemmer Senterpartiet imot forslaga til grunnlovsendring.

Hege Bae Nyholt (R) [10:26:52]: Spørsmålet om styreform er et prinsipielt spørsmål, og det bør behandles som det. Rødt er prinsipielt imot at makt skal gå i arv. Vi arbeider kontinuerlig for å flytte så mye makt som mulig bort fra ikke-valgte organer til folkevalgte organer. Republikk er i dag den vanligste styreformen i verden, og Rødt mener av prinsipp at monarki er mindre demokratisk enn republikk. Vi mener at makt må gis i valg, og vi ønsker på prinsipielt grunnlag å innføre en form for republikk istedenfor dagens monarki – for på den måten å sikre innflytelse for folk over hvem som er landets statsoverhode. Rødt kommer derfor til å stemme for forslaget.

Samtidig er innføring av republikk aktuelt for oss bare dersom et flertall av folket stemmer ja til dette i en folkeavstemning. Rødt mener at enhver grunnleggende endring av den norske statsformen kun må skje i tråd med folkeflertallets vilje, og vi vil derfor understreke det som forslagsstillerne framholder: at endring av styreformen for den norske staten er av stor viktighet for folket og landet. Innføring av republikk som ny styreform bør derfor bare gjennomføres dersom et flertall av folket stemmer ja til dette ved en folkeavstemning der valget står mellom å innføre republikk eller fortsatt ha en arvelig monarkisk styreform. En folkeavstemning vil gi det norske folk mulighet til å bestemme hvem som skal være landets øverste leder, framfor dagens ordning, hvor makt går i arv.

Une Bastholm (MDG) [10:28:53]: Som parti har ikke Miljøpartiet De Grønne tatt prinsipielt stilling til om Norge skal endre styreform. Vi vil derfor stemme litt ulikt her i salen under avstemningen i dag. Jeg, derimot, konkluderte for noen år siden, og jeg er blant forslagsstillerne og mener at vårt konstitusjonelle monarki er utdatert og bør endres til republikk. Hovedgrunnen er det åpenbare demokratiske prinsippet om at utøvende politisk makt over andres liv ikke bør gå i arv – en sårn makt bør velges. I tillegg mener jeg at en valgt president vil kunne være vel så samlende og ha et sterkere mandat og større tyngde i viktige oppgaver i vår tid, slik som relasjonsbygging med andre land eller å roe ned gemyttene internt og samle oss.

Veldig mange av oss er glad i kongen vår. Jeg er også takknemlig for hvordan han bruker tronen – i ord og i handling – som en raus, liberal og moderne stemme for alle i Norge. Den symbolske verdien er tung og viktig. Jeg vil også minne om at den er politisk, selv om den ikke er partipolitisk. Kongen er en viktig formidler av våre norske politiske, demokratiske og liberale verdier, og han kan være det fordi dette er verdier vi er samlet om. En slik samlende stemme kan også en president være. Men fordi kongen ikke har noe valgt mandat i folket, er hans makt i realiteten først og fremst nettopp symbolsk, og den vil være begrenset i situasjoner hvor en trenger en samlende politisk leder som er hevet over den daglige politikken – selv om Grunnloven, formelt sett, selvfølgelig egentlig gir kongen en klart større rolle som en viktig del av vår utøvende makt.

Dette er et argument i seg selv for å endre Grunnloven: Grunnloven bør gjenspeile slik Norge faktisk ser ut, slik reglene er, og slik vi i praksis styrer landet vårt og fordeler makten. Det kommer jeg litt tilbake til.

Vi vet hva vi har, men vi vet ikke hva vi får. Jeg synes det virker som den viktigste grunnen til at en del ikke ønsker å endre styresett. Det er naturlig og menneskelig,

men det er ikke en spesielt god grunn til å fastholde et arvelig monarki som ikke er i tråd med våre demokratiske og liberale verdier og prinsipper. Jeg mener at tradisjoner er viktige, men at noe er en tradisjon, er ikke i seg selv en god grunn til å fortsette med noe som går på tvers av våre erkjennelser og verdier.

Da Norge fikk sin grunnlov i 1814, sto vi overfor raske og store endringer. Norge ble ført inn i en løs union med Sverige, men inspirert av Montesquieu og andre demokratiske og liberale krefter i Europa la Grunnloven opp til en klar tredeling av statsmakten:

- en lovgivende makt: Stortinget
- en utøvende makt: Kongen og regjeringen
- en dømmende makt: domstolene

Dette var en av de mest moderne og demokratiske ordningene i sin samtid. Om en i det hele tatt hadde hatt muligheten, all den tid Norge tilhørte svenskekongen, er det forståelig at en på det tidspunktet ikke i tillegg endret Norge til republikk. Det er også forståelig at vi ikke endret dette i 1905, da Norge ble selvstendig og sto i nye, store endringer.

Folkeavstemningen i november 1905 legitimerte valg av ny, norsk konge, med et klart flertall for kongedømme – men vi må ikke glemme hvor få det var som deltok i folkeavstemningen. Jeg vil minne om tallene: Det klare flertallet var på 259 563 mot 69 264. Da må vi legge til, for å minne oss selv på det, at i begge folkeavstemningene i 1905 – i august om unionsoppløsningen og i november om statsform – var det kun menn over 25 år som hadde stemmerett, og de måtte ikke motta fattighjelp, for da var de ikke verdig til å kunne stemme.

Det merkelige er at vi fortsatt er et monarki, på tross av at dette går helt på tvers av andre helt fundamentale verdier og prinsipper i Norge, som vi har forsterket gang på gang de siste 100 årene.

Grunnloven burde gjenspeile de faktiske reglene som gjelder i Norge, inkludert vårt parlamentariske styresett. Grunnloven gir i dag kongen utøvende makt, noe han ikke utøver i praksis. Det gjør at Grunnloven er utdatert på dette punktet i en helt sentral sak: forholdet og maktfordelingen mellom utøvende og lovgivende makt.

Vi som har foreslått denne endringen av Grunnloven nå, foreslår at det også gjøres en grundig utredning av ulike innretninger av et slikt republikansk styresett som kan passe Norge, før en legger fram forslaget for en folkeavstemning. Da kan en få avklart spørsmål som hvordan presidenten skal velges, og hvem som er valgbar, hvilke fullmakter presidenten skal ha, hvor lenge en president kan sitte, og hva som skal skje med den nåværende kongefamilien.

Aller sist: Det skjer nå en kamp om verdiene der ute. I en tid der demokratiet taper oppslutning til fascistiske tankesett, der menneskeverdet og menneskerettigheter

er under angrep, og der mektige politiske ledere i stormaktene i verden angriper helt grunnleggende liberale og demokratiske verdier og vår regelstyrte verdensorden, burde Norge og de tolv andre konstitusjonelle monarkiene i Europa gjøre det motsatte. Vi bør fullbyrde demokratiseringsprosessen som vi startet i vårt land i 1814, og erstatte kongen med en valgt president. Alle mennesker i dette landet er like mye verdt, og borgerne bør selv få velge hele sin utøvende makt, ikke bare deler av den.

Marius Langballe Dalin (MDG) [10:35:29]: Noreg bør bli republikk, men når, og på kva måte? Å bestemme meg for kva eg skulle stemme om grunnlovsforslaget, var ikkje heilt enkelt. Aller først vil eg rette ein stor takk til kongen og dronninga. Den store innsatsen deira for Noreg i mange år har vore heilt uvurderleg, og det same gjeld forgjengarane deira. Det konstitusjonelle kongedømet vårt har tent oss godt i mange år.

Eg er òg prinsipiell republikanar. Eg meiner det er grunnleggjande udemokratisk at ein kan arve posisjonen som statsoverhovud. Pragmatisk monarkist er eg likevel, og difor hadde eg tenkt å stemme mot grunnlovsforslaget, men tida for kongedøme bør på eit tidspunkt ta slutt. Eg har sakna eit alternativ for å signalisere kvar vi bør vere langt der framme.

Eg vil på vegner av meg sjølv fremje eit laust forslag med følgjande ordlyd:

«Stortinget ber regjeringen utrede en overgang til republikk i Norge. Utredningen skal vurdere fordeler og ulemper ved å endre statsform til republikk og vurdere ulike modeller for innføring av republikansk styreform i Norge.»

Hendingar i den siste tida har gjort meg litt meir i tvil, men å endre statsform etter tusen år med monarki er ei alvorleg sak. Det er ei avgjerd som vil forme Noreg i all overskodelig framtid. Det vil setje nye rammer for demokratiet vårt og påverke korleis folkestyret fungerer. Den avgjerda skal ikkje takast i lys av dagsaktuelle hendingar, men i lys av korleis vi ønskjer å utvikle samfunnet og demokratiet vårt for generasjonar som kjem.

Valet av styreform er ei djupt politisk og verdibasert avgjerd. Fasitsvar på kva som er rett, finst ikkje. Vi hadde ei folkeavrøysting før kong Haakon tiltredde som konge. Det er naturleg at ei folkeavrøysting òg må skje viss vi skal endre statsform. Ei utgreiing kan likevel gje relevant informasjon og leggje grunnlaget for ein realitetsorientert debatt. Den debatten er ikkje til stades i dag.

Det finst mange ulike variantar av republikanske styreformar. USA har ei styreform med stor makt hos presidenten, noko eg trur ingen i Noreg vil ønskje seg. Våre nordiske naboar Island og Finland har som kjent heilt andre roller for presidentane, òg dei imellom heilt forskjellige. Det er langt meir naturleg å sjå i den retninga.

Både val av statsoverhovud og fordelinga av ansvar og fullmakter kan organiserast på heilt ulike måtar, med store konsekvensar for samfunn og folkestyre. Dersom Noreg skal gje seg inn på ei reform av styresett, må målet vere meir demokrati, meir involvering og ein struktur som er robust i møtet med autoritære straumdrag. Samtidig skal ein vareta behovet for ritual og det høgtidelege, slik vi f.eks. får oppleve ved dei høgtidelege opningane av Stortinget.

Difor meiner eg det første steget i ein slik prosess bør vere ei utgreiing. Her inviterer eg alle som er republikanar i hovudet, men monarkist i hjartet, til å vere med og utforske kva Noreg kan bli som republikk. Debatten er sunn og interessant.

La oss sikte mot republikk langt der framme, blåne bak blåne, men her og no vil eg seie: Lenge leve kongen og hans hus!

Presidenten [10:39:16]: Representanten Marius Langballe Dalin har tatt opp det forslaget han refererte.

Pål Morten Borgli (FrP) [10:39:36]: I dag skal vi diskutere monarki eller republikk, og det er en viktig og stor prinsipiell debatt. For meg er svaret likevel klingende klart og i tråd med vårt eget partiprogram. Jeg er tydelig tilhenger av det norske monarkiet, og jeg må bare si tusen, tusen takk for det kongefamilien har vært, og det kongefamilien er i dag.

Kongehuset har gjennom generasjoner vist seg å være en trygg, samlende og stabil institusjon i det norske samfunnet. Når landet har vært preget av uro, usikkerhet eller sorg, har kongen framstått som et samlingspunkt – ikke som en politisk aktør, men som et menneskelig og moralsk fundamentert anker. I sånne øyeblikk har kongehuset minnet oss om hvem vi er, og hva vi faktisk står sammen om.

Jeg tror veldig mange nordmenn kjenner seg igjen nettopp i dette, at kongen representerer noe som står over partipolitikk og skiftende flertall. En institusjon som gir kontinuitet i en tid der mye annet er i veldig, veldig rask endring, skaper trygghet, ikke minst i krisetider.

For meg handler dette også om menneskene. Jeg opplever kongefamilien som ekte, varme og samlende mennesker. De framstår ikke som noen fjerne symboler, men som folk som vi kjenner oss igjen i. De møter mennesker i Norge med respekt, tilstedeværelse og ydmykhet, enten det er i møte med barn, eldre og frivillige eller i møte med mennesker som har det noe vanskelig. Jeg er også veldig glad for at vi har et folkelig monarki, en konge og en dronning som snakker som oss, har glimt i øyet og en humor og trygghet det norske folket kjenner seg igjen i.

Monarkiet har utviklet seg i takt med det norske demokratiet. Det har vist evne til fornyelse, samtidig som

det har bevart sin rolle som en samlende og viktig kraft. Jeg mener derfor at monarkiet fortsatt har en viktig plass i Norge og i framtiden, ikke som et hinder for demokratiet, men som en støtte opp om demokratiet.

Et viktig argument for monarki er nettopp at statsoverhodet står utenfor partipolitikken. Alternativet til et monarki er ikke et politisk vakuum. Det er et politisk valgt statsoverhode, enten det ville vært statsministeren, som i dag er Jonas Gahr Støre, eller f.eks. stortingspresidenten, Masud Gharahkhani. For meg illustrerer dette nettopp utfordringer med en republikk. Politiske ledere er – helt naturlig – en del av politiske konflikter. De representerer et flertall og et mindretall – vinnere og tapere. Vi har også sett hvordan politiske utspill, bl.a. i sommer, der det ble advart fra ledende politiske personer om nettopp Sylvi Listhaug som person, har bidratt til polarisering istedenfor samling.

Dette er ikke ment som kritikk av enkeltpersoner, men som en påminnelse om at politiske roller i sin natur kan virke splittende. Nettopp derfor mener jeg at det er en styrke at det norske statsoverhodet ikke er en del av den politiske kampen.

Av disse grunnene vil jeg og vi i Fremskrittspartiet stemme for å videreføre monarkiet. Norge skal fortsatt være et grunnlovfestet monarki. Regenten skal være nasjonens samlende symbol og statsoverhode. For oss gir det stabilitet, fellesskap og en institusjon som samler når vi trenger det som aller mest.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:44:26]: Norge har verdens nest eldste grunnlov i daglig bruk. Det er bare USA som har en eldre grunnlov i daglig bruk – den er fra 1787. Når vi sammenligner de to styresettene i Norge og USA, har vi valgt ulikt når det gjelder republikk eller monarki. I de siste års hendelser har monarkiet vist seg å være en veldig stabil, ikke ustabil, styreform.

Da Falsen sto på Eidsvoll i 1814 og leste, var den første paragrafen «Kongeriket Norge er et fritt, selvstendig, udelelig og uavhengelig rike.» Senterpartiet ønsker ikke å bytte ut kongeriket Norge med republikken Norge. Hvis du ser på de konstitusjonelle monarkiene, som f.eks. Danmark, Sverige, Storbritannia, Nederland og Norge, er de blant verdens mest stabile demokratier, der det er kontinuitet, ro og trygghet.

Jeg har lyst til å gå tilbake dit representanten Pollestad var i stad, ved maktskiftet i Norge. Hva er det som faktisk skjer? Den regjeringen som har tapt, reiser opp til Slottet. Det siste Jens Stoltenberg gjorde da han var statsminister, og jeg fikk lov til å være statsråd i den regjeringen, var at han som statsminister i den tapende regjeringen foreslo den neste: statsminister Erna Solberg, utenriksminister Børge Brende, finansminister Siv Jen-

sen, landbruksminister Sylvi Listhaug. Så sier kongen ja vel. Det neste avtroppende statsminister foreslår, er at maktskiftet skjer på et gitt tidspunkt, klokken 12. Den tapende regjeringen går ut, og den vinnende regjeringen kommer inn en time etterpå. Det siste Solberg gjorde, var å foreslå Jonas Gahr Støre. Kongen sier ja vel. Så foreslo Solberg at regjeringen skal skifte på det og det tidspunktet, og kongen sier igjen ja vel.

Monarkiet har en stabiliserende rolle også ved maktskifter i Norge. Når vi har sett hvordan maktskifter har skjedd f.eks. i USA, med den uroen, den utryggheten og det politiske spillet som har vært ved maktskifter, kan kontinuiteten og tryggheten vi har i vår styringsform, ikke undervurderes.

Hvorfor skal vi gjøre en radikal endring i en styringsform som fungerer så godt, som har vært stabiliserende og trygg for landet vårt, fra 1905 til i dag? Hvis vi skal gjøre en så radikal endring, må det være noe som ikke fungerer, at det skaper utrygghet og ustabilitet. Det har gjort det motsatte: lagt de tryggeste og beste rammer rundt folkestyret, folkets vilje blir gitt uttrykk for gjennom valg, og statsråder utnevnes på en verdig og god måte. Derfor er ikke Senterpartiet tilhenger av denne typen radikale endringer.

Tradisjonen har vært en bærebjelke i det norske folkestyret. Den norske folkestyretadisasjonen er sterk og god, og monarkiet har lagt en god ramme rundt den. Heldigvis vil derfor Stortinget i dag, etter denne avstemningen, sørge for at det samme fortsatt kommer til å stå i den første paragrafen som da Falsen leste det opp i 1814: «Kongeriket Norge er et fritt, selvstendig, udelelig og uavhengelig rike.»

Even H. Eriksen (A) [10:48:27]: Takk til saksordføreren for en god redegjørelse av sakens sider. For fire år siden hadde jeg det ærefulle oppdraget å være saksordfører i tilsvarende sak. Det stormer nok mer rundt kongehuset i dag enn det gjorde for fire år siden. Selv velger jeg å se bort fra den siste tids enkeltsaker når et så viktig prinsipielt spørsmål om Norges styresett skal diskuteres.

Monarkiet har tjent Norge godt. Det har det i over 100 år, men det var en tid der monarkiet ikke tjente Norge godt, i union med andre land. Vi er ikke der i dag. Jeg kan avsløre til presidenten at jeg kommer til å stemme imot grunnlovsforslaget som åpner for en folkeavstemning om monarkiet og en innføring av republikk i Norge.

Jeg er glad for å være del av et parti som i stort hegner om den arven vi har fra 1905. Vi har også flere meninger hos oss, slik det er ellers i befolkningen, og det er bra. Det er viktig at vi med jevne mellomrom tar en politisk vurdering av vår egen styreform. Det er helt nødvendig i et moderne demokrati.

Jeg tror ikke at det ville utgjort den største forskjellen for AS Norge og hverdagen for deg og meg om det hadde vært en president eller en konge som var statsoverhode for nasjonen. Det er helt andre ting. Jeg opplever heller ikke en stor folkebevegelse for å endre styreformen, men registrerer at en fortsatt stor andel av det norske folk er enig med meg og flere andre på talerstolen her – deriblant den forrige taleren – i at kongehuset har en viktig funksjon i dag. Vi ønsker å videreføre monarkiet også inn i framtiden.

Jeg skal komme med en innrømmelse. Oppi her, i hodet, er jeg republikaner. Jeg mener prinsipielt det er feil at makt og posisjoner går i arv. Alle skal ha like muligheter. Likevel er jeg inni her, i hjertet, monarkist. Kongen representerer Norge og våre verdier på en fremragende måte. Kongen er raus, klok og inkluderende.

Vi har hatt et konstitusjonelt monarki i over 100 år. Slik situasjonen er i dag, ser jeg få argumenter for å erstatte dagens styreform med en annen, men jeg er trygg på at Kongeriket Norge fint hadde fungert som republikken Norge, selv om det ikke klinger like godt.

Agnes Nærland Viljugrein (A) [10:51:16]: Noe av det jeg er stoltest av når jeg tar med meg besøk hit på Stortinget, er å kunne peke på plassen til stortingspresidenten og si: Der sitter Masud Gharahkhani. Han er en flyktning som kom til Skotselv og Drammen i Norge. Han jobbet i helsevesenet, tok utdanning, ble folkevalgt, og i dag er han den mektigste personen i landet vårt – etter kongen.

Det sier noe om landet vårt, og det sier noe om Norge – at man nettopp ikke må kjenne de riktige menneskene, omgi seg i kretser med innflytelsesrike folk eller ha stor formue for å bli folkevalgt, men at makten i vårt land tvert imot ligger i folket, ligger i nasjonalforsamlingen, ligger her i Stortinget.

Det er bare ett problem med den historien, og det er at man må si «etter kongen». Selv om vi i praksis utøver det demokratiet vi alle er stolte av, har vi i prinsippet bygget opp samfunnsmodellen vår med en monark på toppen av samfunnet som arver sin makt. Det er jeg overbevist om at er grunnleggende feil. Når Stortinget i dag skal diskutere nettopp Grunnloven, en lov som skal stå seg over tid og representere våre prinsipper, mener jeg at den burde vært bygget på prinsippet om folkestyre, som republikk.

Selvfølgelig skal vi ivareta tradisjoner, kulturbærere, kontinuitet og trygghet i en urolig tid, men det trenger ikke bygge på prinsippet om at én person arver makt i kraft av å være født inn i en mektig familie. Tvert imot bør vi sikre de verdiene gjennom et system som forsvarer dem, men samtidig er forankret i et system for ansvarliggjøring.

I vårt demokratiske system har den ansvarligheten alltid vært bygget opp gjennom valg. Styrken i tillit ligger også i å kunne stille våre øverste ledere til ansvar, og at det er folk som får avgjøre når de ikke lenger har tilliten vår. Mange i debatten har referert til prosessen hvor den tapende statsministeren reiser til Slottet og foreslår den neste, men det er jo en konsekvens av at vi har et vel fungerende demokrati, ikke av at vi har monarki.

Norske tradisjoner eksisterer i samfunnet vårt fordi vi som fellesskap tar vare på dem, fordi noen av oss spiller i kirken på julaften, og vi går i 17. mai-tog. Vi tar vare på tradisjonene når vi stemmer i nasjonalsangen vår sammen med landslaget vårt før en fotballkamp, eller det skjer når Musti synger «Gro Harlem Brundtland» og på den måten viderefører viktig historie i Norge til nye generasjoner. Det fellesskapet er så vanvittig mye sterkere som kulturbærer enn prinsippet om at det er noen som skal arve makt i samfunnet vårt. Det er godt at vi har ledere som kan representere og ivareta verdiene våre.

Historien her i Norge har vist oss at også folkevalgte ledere har evnen til å samle oss. Ta f.eks. den rollen Bent Høie og Raymond Johansen spilte for mange av oss under pandemien. Da samlet vi oss rundt TV-sendinger og fant håp i deres ord om at hverdagen snart ville komme tilbake. Enda viktigere er hvordan Jens Stoltenberg fant ordene etter 22. juli som vi andre ikke klarte, om mer åpenhet, mer demokrati, men aldri naivitet.

I Norge har vi 357 ordførere, politisk valgte ledere i kommunene våre, som er tettest på folk, og som likevel fungerer samlende i både høytider, krisesituasjoner eller som talspersoner for sine geografiske områder i Norge. Det er lett å finne eksempler på folkevalgte ledere og presidenter der ute som kan samle og forene et folk, og det er også lett å finne eksempler på monarker som ikke gjør det. Den grunnleggende forskjellen på de to rollene er likevel at en president må velges, mens en monark sitter på livstid.

Jeg er fantastisk glad for kong Harald. Jeg er også blant alle dem som opplever ham som en veldig samlende konge og en vi kan være utrolig stolt av. Likevel er jeg overbevist om at han har den tilliten hos oss fordi han gjør jobben sin godt, fordi han tar rollen sin på alvor, ikke først og fremst fordi han er født til den. Folkevalgte ledere bør også etterstrebe folks tillit, akkurat som vi som er folkevalgte her i Stortinget, bør etterstrebe folks tillit. De som pragmatisk støtter kongehuset, bør være tydeligere på når det er vi har et kongehus som samler, og når det ikke lenger gjør det.

Jeg er sosialdemokrat fordi jeg er grunnleggende overbevist om at det er fellesskapet som er vår sterkeste kraft, og fordi jeg vil videreføre en del av sosialdemokratiets og arbeiderbevegelsens historie. Da Arbeiderpartiet ble stiftet i 1887, var en av våre fire saker i valgpro-

grammet allmenn stemmerett. Den politiske kampen gikk også til kjernen av Arbeiderpartiet. Vårt mål var å organisere arbeidsfolk fra fagforeninger over hele landet og representere dem politisk i en demokratisk organisasjon. Arbeiderpartiet var folkemakt mot pengekraft, arbeiderinteresser mot kapitalinteresser. Ikke minst representerte vårt parti helt vanlige folks inntog på Stortinget og deres deltakelse i demokratiske prosesser. Ved å representere stemmene til helt vanlige folk kunne Arbeiderpartiet bidra til å utvide demokratiet og bygge et mer representativt folkestyre i Norge.

I vårt parti har vi ulikt syn på monarki og republikk, og det går helt fint. Når jeg i dag forsvarer mitt standpunkt, mener jeg det også er forankret i sosialdemokratiet og i arbeiderbevegelsens aller dypeste historie i Norge. I politikken brenner jeg for et samfunn der makt og innflytelse ligger hos vanlige folk, og at det ikke spiller noen rolle hvem man er, hvor man kommer fra, hvilken bakgrunn man har, hvilke relasjoner man har, hvem ens familie er, eller hvor mye penger man har. Jeg mener at det skal være opp til folk i dette landet å avgjøre hvem som skal være våre mektigste ledere, hvem som skal være vårt statsoverhode. Det mener jeg bør skje gjennom en folkeavstemning, og det er det jeg kommer til å stemme for i dag.

Sverre Myrli (A) [10:58:31]: Jeg har de siste dagene fått veldig mange henvendelser fra folk som ikke tror det er tilfeldig at denne debatten kommer i Stortinget akkurat i dag. Jeg tror vi må si at dette er satt opp på Stortingets langtidsprogram for veldig lenge siden, så jo, det er tilfeldig at denne debatten og denne avstemningen, som vel er en periodevis seanse, kommer akkurat i dag. Tar jeg ikke feil, er dette er min åttende periode på Stortinget, og da har jeg vel også vært med på åtte avstemninger om hvorvidt vi skal gå over til republikk.

Noen hevder at befolkningen bør kunne gi uttrykk for hva de mener om styreformen med et visst mellomrom i tid. Det går det an å argumentere for, for det er 120 år siden vi hadde folkeavstemning om styreformen. Det går også an, som jeg har sett noen gjøre, å argumentere for at spørsmålet folk ble stilt i folkeavstemningen i 1905, ikke var et prinsipielt spørsmål om styreformen. Spørsmålet befolkningen ble stilt i den andre folkeavstemningen i 1905 – den første var om unionsoppløsningen med Sverige – var følgende, og her må jeg takke stortingsarkivet, som har funnet fram dokumentene for meg:

«Er den stemmeberettigede enig i stortingets bemyndigelse til regjeringen om at opfordre prins Carl af Danmark til at lade sig vælge til Norges konge, svarer han «Ja»; er han ikke, svarer han «Nei».

Valget var i realiteten et valg mellom republikk og monarki, men folkeavstemningen ble formulert som et

ja eller nei til prins Carl, altså senere kong Haakon. Det var vel også derfor kong Haakon kunne fleipe med sine europeiske monarkkollegaer om at han var den eneste folkevalgte monarken i verden.

Det blir jo hevdet at det var statsministeren selv, Christian Michelsen, som formulerte spørsmålet i folkeavstemningen. Michelsen satset også posisjonen sin på det – regjeringen Michelsen sa at hvis de ikke fikk flertall i folkeavstemningen, ville regjeringen gå av. Republikaneren Michelsen formulerte altså spørsmålet og ville ha prins Carl – senere kong Haakon – som konge, og begrunnelsen var politiske og taktiske årsaker. Det må kunne sies. Det ble hevdet fra Michelsens og regjeringens side at en ønsket å ha en konge for å sørge for et lavt konfliktnivå i landet, men det var selvsagt også taktisk, fordi Norge, som et lite land i nord, ønsket et godt forhold til andre europeiske land. I særdeleshet må vi tro at det gjaldt Sverige, Danmark og Storbritannia, og derfor også valget av prins Carl.

Det kan selvsagt legges til at det var svært få republikker i Europa i 1905, og at det kanskje også var et argument for å gå inn for monarki i 1905. Folkeavstemningen viste at 79 pst. stemte ja og 21 pst. stemte nei. Størst flertall for monarkiet var det i Vestfold, med 93 pst., og minst flertall var det i Telemark, med 59 pst. Det var for 120 år siden. Argumentet den gang om at monarki som styreform er lurt for å ha et lavt konfliktnivå, er et like godt argument i dag som det var i 1905, for 120 år siden. Derfor kan jeg ikke se at det skulle være nødvendig med noen ny folkeavstemning.

Vi har et system som fungerer bra, og det bidrar til lavt konfliktnivå. Det skulle heller ikke være nødvendig å be regjeringen utrede styreformen. Jeg vil tro justisminneren, som er til stede, er glad hvis det forslaget ikke oppnår flertall i Stortinget.

Ola Svenneby (H) [11:03:41]: Kongehusets verdi verken kan eller bør måles i enkelthendelser eller avisoverskrifter i et øyeblikksbilde, heller ikke i dag. Kongehuset må måles i hvilken stabilitet det bidrar til over tid, for kongehuset er et generasjonsprosjekt. Sannheten er at samtlige av verdens mest stabile og demokratiske land – det være seg Belgia, Nederland, Luxembourg, Storbritannia, New Zealand eller Australia – er konstitusjonelle monarkier. Jeg tror ikke det er tilfeldig. Jeg tror kongehuset bidrar til nettopp den stabiliteten som gjør demokratiet vårt stødig, for monarkiet er ingen motsetning til demokratiet. Dessuten stemmer norske velgere hvert fjerde år over kongehuset, på samme måte som vi stemmer over regjeringen gjennom indirekte valg. Ønsker folket republikk, kan det stemme på partiene som vil endre statsform i Norge. Inntil videre forblir de republikanske partienes oppslutning i Norge beskjedent.

Vi trenger aldri å bygge opp Norge fra bunnen. Å ta stilling til skrivebordsrealiteter som spørsmålet om hva vi ville ha gjort dersom det eventuelt skulle inntreffe, er derfor ikke spesielt relevant. Det samme spørsmålet kunne vi jo f.eks. stille om rødvin: Ville vi funnet opp rødvin i dag dersom vi hadde bygd opp samfunnet vårt på nytt? Eller om politiske partier: Ville vi funnet opp partiet SV dersom vi hadde bygd samfunnet vårt på nytt? Men det skal vi forhåpentligvis ikke gjøre, og det er for meg det viktigste prinsippet.

Det er enkelte som bruker Norges økende mangfold som et argument for å bygge ned de fellesinstitusjonene som vi har. Jeg ser det stikk motsatt. Det er nettopp når samfunnet vårt blir mer mangfoldig, vi skal holde fast på institusjonene våre, og blant dem som bygger ned forskjellene mellom livssyn, bakgrunn og identitet, står kongehuset i en særstilling. La oss holde det slik.

Tom Staahle (FrP) [11:06:20]: Debatten om monarki eller republikk i Norge blir ofte framstilt som et spørsmål om tradisjon mot modernitet. En slik motsetning er for enkel. Det norske monarkiet er ikke udemokratisk, det er en institusjon som har historisk og prinsipiell betydning og bidrar til stabilitet, samling og demokratisk forankring.

Kongedømmet i Norge har historiske røtter tilbake til middelalderen, mens den moderne betydningen av monarkiet oppsto i 1814. Med Grunnloven ble kongemakten konstitusjonelt innrammet og tydelig underlagt folkesuvereniteten gjennom Stortinget. Norge valgte ikke et enevelde, men et konstitusjonelt monarki der kongen skulle regjere, men ikke styre. Dette prinsippet har vært grunnleggende for norsk statsforståelse, og er det fortsatt.

Valget om å videreføre monarkiet i 1905 ga – og gir – monarkiet en demokratisk legitimitet. Etter oppløsningen av unionen med Sverige kunne Norge ha valgt en republikk, men både Stortinget og folket ønsket monarki. Kongedømmet ble dermed et uttrykk for folkets vilje. Det skal vi ta på alvor.

Prinsipielt sett har monarkiet flere demokratiske fortrinn. Et arvelig statsoverhode står utenfor partipolitikken og har ingen egen politisk agenda, og nettopp fordi kongen ikke er valgt, trenger han heller ikke å pleie velgergrupper, vinne valg eller markere seg politisk. Det gjør at en monark er bedre egnet som et samlende symbol enn et valgt statsoverhode, som uunngåelig er knyttet opp mot politiske konflikter og flertall.

I motsetning til det republikanere ofte hevder, er ikke monarkiet et brudd med likhetsprinsippet i praksis. Kongen i Norge har ingen politisk makt som ikke er demokratisk kontrollert, og ingen borgere stilles dårligere som følge av kongens rolle. Monarkiet tydeliggjør

skillet mellom politisk makt og statens symbolske og samlende funksjoner. Det er viktig, det er riktig, og det styrker demokratiet ved å samle makt hos de folkevalgte samtidig som staten har et stabilt og verdig ansikt utad.

Mange republikanere hevder også at det å være en republikk er prinsipielt rent, men det stemmer ikke. Et valgt statsoverhode kan skape konkurranse om oppmerksomheten og legitimiteten i forhold til en statsminister og et storting, og risikoen for en politisering av statsoverhodeembetet er større enn det er i et monarki.

Det norske monarkiet er ikke bare et spørsmål om tradisjon, det handler altså om institusjonell klokskap. Det representerer kontinuitet i et politisk system preget av endring, og det innbyr også til samling. Så lenge monarkiet fungerer innenfor klare konstitusjonelle rammer – og det gjør det, med bred folkelig støtte – er det ikke bare forsvarlig, men prinsipielt riktig å bevare det. Monarkiet i Norge står ikke i motsetning til demokratiet, det er en del av det. Jeg kommer til å stemme for å videreføre monarkiet.

Øystein Mathisen (A) [11:09:36]: Prinsipielt er det vanskelig, og for meg umulig, å forsvare at én familie skal være født til en opphøyd posisjon og status, finansiert av fellesskapet og med privilegier som andre i samfunnet bare kan drømme om. Prinsipielt kan en derfor si og hevde at monarkiet burde ha vært avskaffet for lenge siden, men i denne saken møtes for meg prinsipper og det pragmatiske.

Kong Haakon, kong Olav og kong Harald har betydd mye for Norge. De har fungert som en samlende kraft i samfunnet, som er i stadig endring. I noen av landets vanskeligste perioder – under andre verdenskrig, i økonomiske kriser og i dagene etter 22. juli – hadde kongen en viktig rolle for å skape fellesskap, samhold og trygghet.

Monarkiets historiske fortid i Europa er tett knyttet sammen med enevelde og en forestilling om at kongene hadde fått sin kraft og makt på guddommelig vis – at det var ansett som Guds vilje at de skulle styre. Denne maktforståelsen er blitt utfordret gjennom opplysningstiden og de demokratiske omveltningene som fulgte. Enkelte kongehus forsvant, mens andre ble konstitusjonelle monarkier underlagt grunnlov og folkestyre.

I Norge valgte vi både konge og demokrati. Vårt monarki ble ikke innsatt med guddommelig autoritet, men med folkelig legitimitet. Gjennom folkeavstemningen i 1905 ble Haakon 7. innsatt som Norges konge.

Mitt prinsipielle førstevalg er ikke å stemme verken for eller mot monarki i dag, men å etablere et nytt prinsipp: at ethvert tronskifte bekreftes av folket gjennom en folkeavstemning. Slik ville monarkiets legitimitet bli

fornyet og institusjonen demokratisk forankret tydeligere, men et slikt forslag ligger ikke til behandling i dag.

Kongehuset er i litt hardt vær for tiden. Samtidig skal endringer i Grunnloven ha lengre perspektiver. Uavhengig av flertallet i denne salen vil en eventuell endring av styringsform kreve en folkeavstemning for å forankres.

Personlig mener jeg at legitimiteten, den fornyede tilliten og den demokratiske forankringen en folkeavstemning ved ethvert tronskifte ville ha gitt, ville ha styrket det norske monarkiet. Og dersom den dagen skulle komme hvor den folkelige støtten ikke lenger er der, da er det også et legitimt utfall, for det ville ha vært folkets vilje.

Geir Pollestad (Sp) [11:12:32]: Det har vore ein god og verdig debatt om monarki eller republikk. Me i Senterpartiet har jo uttalt oss nokså hardt mot forslaget. Men det finst ein president som eg er veldig glad i og stolt av, og det er stortingspresidenten – så ta dei orda til deg, president!

Det eg saknar i debatten frå dei som forsvarer republikk og argumenterer for det, er at det er veldig vanskeleg å få tak på kva slags type republikk og kva slags type president ein ser for seg.

Eg har møtt på Stortinget sidan 2009. I heile denne tida har kong Harald vore landets øvste leiar. Eg har tenkt litt på: Dersom me hadde vore ein republikk, kven hadde vore president – eller presidentar – i denne perioden? Eg har gjort meg mine tankar. Dei har eg ikkje tenkt å dela med Stortinget, men eg kan seia såpass at det eg har tenkt, ikkje har styrkt meg i trua på at republikk ville ha tent Noreg.

Fleire i denne debatten peikar på demokratiet. Men ein må òg ta inn over seg at ein har eit velfungerande demokrati, og det norske demokratiet er uløysleg knytt til monarkiet, slik at det er ingen motsetnad mellom monarki og demokrati. Tvert imot meiner Senterpartiet at monarkiet har bygd opp under og støtta det norske demokratiet.

Presidenten [11:14:18]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [11:14:27]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om tre grunnlovsforslag om endring i § 121 (Innst. 88 S (2025–2026), jf. Dokument 12:14 (2023–2024), Dokument 12:15 (2023–2024) og Dokument 12:40 (2023–2024))

Julie E. Stuestøl (MDG) [11:15:04] (ordfører for saken): I dag behandler vi tre forslag om endringer i

Grunnloven § 121, selve prosedyren for hvordan Stortinget kan endre Grunnloven. Alle forslagene peker på den samme utfordringen: at dagens ordning har svakheter når det gjelder utredning og synlighet i offentligheten. Dette er ikke noe nytt, det har vært påpekt av fagfolk lenge, og Stortinget satte selv ned Andersen-utvalget for å foreslå en bedre prosedyre. Denne rapporten behandlet Stortinget i 2024.

De tre forslagene er altså alternativer til dagens prosedyre. Felles for alle tre forslagene er et ønske om at grunnlovsforslag skal behandles i to omganger – først i perioden de framsettes, og deretter i den neste perioden, hvor det fortsatt skal kreves to tredjedels flertall for vedtak. I tillegg vil et grunnlovsforslag kunne justeres noe etter at det er levert inn, dersom høring og andre forarbeider avdekker svakheter.

Grunnlovsforslag 14 bygger direkte på anbefalingene fra Andersen-utvalget i Dokument 18, og foreslår at grunnlovsforslag skal framsettes innen siste hverdag i mai, i valgperiodens tredje år, at Stortinget i fjerde år kan ta stilling til om forslaget skal tas opp til behandling etter valget, og at det krever støtte fra en tredjedel av Stortinget i denne førstegangsavgjørelsen. Grunnlovsforslag 40 bygger også på utvalgets arbeid, men foreslår at en fjerdedel av Stortingets medlemmer må støtte et forslag for at det skal sendes videre. Grunnlovsforslag 15 ble fremmet av representanter fra flere partier, og bygger på kontroll- og konstitusjonskomiteens tidligere innstilling i Dokument 18. Her innføres en totrinnsbehandling, men uten siling.

Alle framsatte grunnlovsforslag skal fortsatt behandles etter valget, uavhengig av om de får Stortingets tilråding i første runde eller ikke. Den første behandlingen skal sikre bedre utredning, større åpenhet og at velgerne kjenner til forslagene før valget. Stortinget kan i denne fasen tilrå endringene i forslagene, og både opprinnelige og eventuelt endrede forslag skal deretter kunngjøres.

Modernisering av prosedyren støttes i dag av et mindretall i dagens kontroll- og konstitusjonskomité, mens flertallet i komiteen mener at dagens regler i alt vesentlig har fungert godt.

Jeg går nå over til MDGs standpunkt i saken. For min egen del mener jeg at det er synd hvis Stortinget i dag lar denne sjansen gå fra seg til en viktig forbedring. Både stortingsflertallet som bestilte utredningen i 2022, Andersen-utvalgets rapport og en enstemmig kontrollkomité har vært helt tydelige: Dagens system trenger endringer. Komiteen anno 2024 sa at det ikke er holdbart at de viktigste lovendringene Stortinget behandler, er de som er dårligst utredet.

Norges institutt for menneskerettigheter, NIM, er enig. I Norge stiller vi strenge krav til utredning av vanlige

lover og forskrifter, men ikke til selve Grunnloven, den teksten som står øverst i vårt rettshierarki. Jeg er enig med NIM i at alle de tre forslagene vil styrke kvaliteten i Stortingets arbeid fordi de gir oss mulighet til behandling i to perioder, mer åpenhet og bedre tilgjengelighet for velgerne. En første behandling vil synliggjøre partienes standpunkter og gi grunnlovsforslag større offentlig oppmerksomhet. Dette styrker folkesuvereniteten fordi velgerne faktisk får innsikt i hva man går til valg på.

Den viktigste forskjellen mellom de tre forslagene er likevel ikke uvesentlig. Andersen-utvalgets to forslag innebærer at kun forslag som oppnår et visst flertall, faktisk blir behandlet i neste periode. Det betyr at noen forslag siles bort, noe som svekker mindretallsvernet og retten hver enkelt representant har til å få sine forslag behandlet i Stortinget.

En enstemmig kontrollkomité mente i 2024 at dette var en så stor svakhet ved de opprinnelige forslagene at de gikk sammen om et omforent forslag, altså Dokument 12:15. Her er en førstegangsvotering kun veiledende. Alle framsatte forslag får altså en grundig behandling, det åpnes for mulige justeringer, og Stortinget må fortsatt ha to tredjedels flertall i siste instans.

Dette er en klar forbedring. Det er mer demokratisk, det styrker kvaliteten i grunnlovsforslagene, og det styrker folkesuvereniteten uten å svekke mindretallsvernet. Jeg håper virkelig at representantene i dagens storting griper denne muligheten, og jeg anbefaler å stemme for grunnlovsforslag 15.

Jeg tar opp mindretallsforslaget i saken.

Presidenten [11:19:53]: Representanten Julie E. Stuestøl har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Sverre Myrli (A) [11:20:09]: Takk til saksordføreren for en grundig gjennomgang av saken som sådan og forslagene vi i dag har til behandling.

La meg aller først si at jeg er enig i at det kan hevdes at det til en viss grad er lite debatt om og oppmerksomhet omkring grunnlovsforslag i det øyeblikket de fremmes, eller i den perioden de fremmes. Det går også an å si at grunnlovsforslag kan fremmes og for så vidt vedtas uten forutgående grundig utredning, i motsetning til andre lovforslag, der slikt er et krav, som også saksordføreren sa.

Jeg er enig i det, men jeg må samtidig stille spørsmålet: Er det store og reelle problemer med dagens prosedyrer for endring av Grunnloven? Med et nytt regime, et nytt system, for fremming og framsettelse av grunnlovsforslag har en jo ingen forsikring om at det blir mer offentlig debatt omkring grunnlovsforslagene.

Vi – jeg får si vi – alle på Stortinget som har et ansvar for både Grunnloven og andre lover og vedtak som fattes, har jo de siste årene, de siste periodene, prøvd å legge

til rette for mer debatt om grunnlovsforslagene, også i den perioden forslagene fremmes. Det har vært avholdt seminarer, og det har vært åpnet for debatter i plenum over de forslagene som er fremmet. Det har vært seminarer i lagtingssalen, og det har vært seminarer andre steder, men vi må jo innrømme at det ikke har vært veldig stor interesse for de debattene.

Så til problemstillingen om grunnlovsforslag og at de kan fremmes og vedtas uten at de er grundig utredet: Ja, det går det an å hevde. Og ja, jeg vet at mange, særlig fra juridiske miljøer, hevder det. Men igjen: Er det et stort problem, og vedtar vi store grunnlovsendringer i Norge uten at endringene er utredet? Eller for å si det litt mer brutalt: Vedtar vi grunnlovsendringer uten at Stortinget egentlig vet hva de vedtar? Nei, det kan jeg egentlig ikke komme på at har skjedd. I forkant av eventuelle grunnlovsendringer har vi tradisjonelt grundige prosesser og grundige utredninger, gjerne i form av offentlige utredninger – NOU-er, som de gjerne er kalt – eller andre utredninger.

Jeg kan nevne noen av de mest aktuelle de senere årene. Om forholdet mellom kirke og stat, som jo medførte store endringer i Grunnloven, var det utvalg og grundige utredninger. Det samme var det da vi la bestemmelser om menneskerettighetene inn i Grunnloven; det var mange års utredninger og debatt. Og det samme gjaldt da Stortinget i forrige periode gjorde til dels store endringer i valglovgivningen. Det var utvalg og utredninger i forkant; en utredet endringene før Stortinget endret Grunnloven. Til og med da vi foretok språklige justeringer av Grunnloven, var det på bakgrunn av innspill fra fagekspertise og andre som jobbet med problemstillingene.

Jeg vil også si at hvis det er et problem i dag at grunnlovsforslag er lite utredet, er det fullt mulig for Stortinget å gjøre noe med det. Stortinget kan når som helst innhente de opplysninger og utredninger en måtte ønske, også når det gjelder grunnlovsforslag, både fra regjeringen og fra andre. Vi kan gjerne sette oss ned og diskutere det: Bør vi gjøre det på en annen måte? Bør vi skaffe til veie mer utredninger av de grunnlovsforslag som fremmes i en periode?

Flertallet mener at Grunnloven i alt vesentlig har fungert bra når det gjelder prosedyren for framsettelse av grunnlovsendringer. Grunnlovsforslag fremmes den ene perioden i et av de tre første årene i perioden. Så ligger det over stortingsvalget, og så må det behandles i et av de tre første årene i den påfølgende stortingsperioden, og der må forslaget få to tredjedels flertall for å bli vedtatt. Slik har det vært i tiår etter tiår, og jeg vil igjen si at det har fungert rimelig bra.

Et nytt regelverk, og det går an å argumentere for det, jeg skal snart komme til det, vil bli et mer kompli-

sert regelverk, og derfor må fordeler og ulemper med dagens system og med et eventuelt nytt system veies opp mot hverandre. Er det rett og slett ønskelig å foreta såpass store endringer i Grunnloven?

Komiteflertallet legger til grunn at Grunnloven ikke skal endres uten at det er høyst påkrevet. Dessuten vil jeg legge til at i de tidene vi nå lever i, når vi ser hvordan verden rundt oss er, skal det være skranker for å endre Grunnloven. Det skal ikke være for lett å endre Grunnloven. Uansett hvilke bestemmelser som ligger til grunn, er det et viktig prinsipp at grunnlovsforslag ligger over et stortingsvalg. Velgerne kan da si sin mening gjennom stemmeseddelen ved påfølgende valg, og det er et viktig prinsipp at det kreves to tredjedels flertall i forsamlingen i Stortinget for at grunnlovsforslag skal bli vedtatt.

Det går an å føre gode argumenter for at dagens system bør endres. Utvalget ledet av tidligere stortingspresident Dag Terje Andersen, Andersen-utvalget, utredet derfor et nytt system for framsettelse av grunnlovsforslag, som etter forslagsstillernes mening skulle medføre at forslagene ble bedre utredet, og at en skulle få mer offentlig debatt.

Arbeiderpartiet har hele tiden vært innstilt på å støtte forslaget fra Andersen-utvalget, altså det vi i dag behandler som grunnlovsforslag 14. Men flertallet i kontroll- og konstitusjonskomiteen i forrige periode ville ikke støtte Andersen-utvalgets forslag, som var grundig utredet. Mange av dem som nå argumenterer for at det er nødvendig å ha nye prosedyreregler for framsettelse av grunnlovsforslag, hevder at dagens grunnlovsforslag er lite utredet. Så setter Stortinget ned et utvalg, Andersen-utvalget, med bred sammensetning fra akademia og det politiske miljøet, som fremmer et helhetlig og gjennomarbeidet forslag, grundig utredet, men så vil en altså ikke fremme det forslaget, men snekrer sammen sitt eget forslag i kontrollkomiteen i forrige periode. Det er ingenting galt med det. Det er helt greit, men det er samtidig litt rart at en ikke kan støtte Andersen-utvalgets forslag, når en argumenterer med at det er en svakhet ved dagens system at grunnlovsforslag er lite utredet.

Til slutt: Etter min og Arbeiderpartiets oppfatning er det viktig at skal vi gjøre slike endringer i Grunnloven, må det ha et bredt flertall i denne salen. Det må være stor grad av enighet for å gjøre den typen endringer av Grunnloven. Det er det ikke, og derfor har vi havnet på at vi ikke kommer til å støtte noen av de tre forslagene som er framsatt, når det gjelder endringen av prosedyren for framsettelse av grunnlovsforslag.

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:29:19] (komiteens leder): Når forslag fremsettes, og når forslag til lovendringer presenteres for Stortinget gjennom proposi-

sjoner, har vi alltid all grunn til å stille oss et par spørsmål – det gjør vi i hvert fall i Fremskrittspartiet: Hvilket problem er det man søker å løse? Hva er grunnen til at vi må foreta endringer?

Det kan det godt være mange grunner til, avhengig av hvilken sak det er snakk om, men det er en forutsetning, når man gjør endringer, at man skal løse et problem. Det er sjekk nummer én. Det gjelder ikke minst når det kommer forslag til lovendringer. Når vi skal gjøre grunnlovsendringer, må vi stille oss det samme spørsmålet enda tydeligere: Hvilket problem er det vi søker å løse?

Man kan lese de argumentene som har vært fremført i forbindelse med forslagene til endring av Grunnloven som vi har til behandling her i dag. Det som alle de argumentene har til felles, er at de ikke definerer et problem som det er grunn til å anse som reelt.

For det første har man i praksis, i de store, tunge og viktige sakene som handler om endring av Grunnloven, gjort de utredningene som er nødvendige. Jeg synes min gode kollega, representanten Myrli, redegjorde godt for det i sitt innlegg. Man har altså ikke de utfordringene som man argumenterer for å ha.

Samtidig har vi et system som har fungert over tid. Gjennom flere tiår har vi lagt til grunn dagens behandling av grunnlovsendringer, og det har fungert. Da er det vanskelig å se at det er noen grunn til å støtte noen av de forslagene som er til behandling her i dag.

Fremskrittspartiet er grunnlovskonservativt, og det er all grunn til å være tilbakeholden med å gjøre endringer i Grunnloven. De argumentene for grunnlovsendringer som fremføres, skal i hvert fall være veldig godt begrunnet og veldig godt dokumentert. I denne saken kan vi ikke se at de er det. Derfor har Fremskrittspartiet valgt ikke å støtte noen av de forslagene som er til behandling. Vi trenger ikke å endre et system som fungerer.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Peter Frølich (H) [11:32:39]: Norge har et sterkt demokrati, med en grundig og ryddig saksbehandling, helt fra kommunalt nivå til de aller høyeste og øverste organnivåene. Vi som sitter her, vet veldig godt at man knapt kan behandle og vedta en veistubb i dette landet uten at det foreligger grundige utredninger. Vi har, som man også vet, behandlet hundrevis – kanskje tusenvis – av proposisjoner i denne salen og latt oss imponere av det juridiske nivået på forarbeidene som lages i regjeringsapparatet. Det store unntaket når det gjelder saker som behandles i denne salen, kommer når vi behandler grunnlovssaker. Jeg synes det er helt påfallende. I motsetning til regjeringen har altså ikke Stortinget et tilsva-

rende utredningsapparat som kan sikre solid utarbeidede juridiske forarbeider. Så med mindre det ligger et helt spesielt utredningsarbeid til grunn – som det riktig nok gjør noen ganger – står altså Stortinget mer eller mindre på bar bakke når vi skal vedta noen av de viktigste reglene for hvordan vi skal styre landet vårt.

Dette gir to problemer. Det ene er selvfølgelig det åpenbare: at det er uhyre varierende kvalitet på forslagene som kommer opp til behandling. Jeg sier det med all respekt: Noen av de forslagene vi har hatt til behandling, og som til og med har vært nære på å få flertall noen ganger, kunne like gjerne vært kladdet på en serviett. Det som kommer, er syltynt. Det gir enda et problem: Debatene blir lite opplyst. Ofte kan det være at man bare automatisk avviser det som kan være gode forslag, med henvisning til at det er et tynt forarbeidsgrunnlag. Det er i seg selv et problem. Om forslagene skulle bli vedtatt, er det også et problem. Ved tolkningstvil senere vil tynne forarbeider være dypt problematisk og kunne gjøre at Stortingets vilje kanskje, i verste fall, ikke blir fulgt på riktig måte av domstolene.

Det andre problemet – det har også vært påpekt – er at det blir uoversiktlig. Det blir uoversiktlig for velgerne der ute, det blir uoversiktlig for media, og la oss være ærlige med hverandre, det blir noen ganger også ganske uoversiktlig for oss i denne salen.

Dette var det lenge en bred oppfatning om at var et problem og noe som måtte løses. Det var nettopp derfor utvalget ledet av Dag Terje Andersen ble satt ned. De gjorde et strålende og veldig grundig arbeid. De pekte på hvor feil dette var, og så kom de opp med noen løsninger, som kontroll- og konstitusjonskomiteen bygget på. Man kastet det ikke bort i det hele tatt; man bygget på det, sa seg enig i de fundamentale problemstillingene, og gjorde det man noen ganger gjør i Stortinget: Man gjorde justeringer på toppen av et solid faglig grunnlag.

Noen av justeringene var å ikke sile vekk like mye som Andersen-utvalget hadde foreslått. Vi ønsket å opprettholde hver enkelt representants grunnleggende rett til å kunne fremme forslag. Det var viktig for den forrige kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Det andre vi la opp til, var en skikkelig, grundig og detaljert utredningsprosess som speiler den som regjeringen har. Det hadde vært fullt ut gjennomførbart. Det krevde bare den lille grunnlovsendringen som er til behandling i dag, men som dessverre – plutselig og veldig overraskende – blir skutt ned av de samme partiene som for noen måneder siden snakket varmt om denne omforente løsningen. Man må jo respektere at folk endrer mening – det er som det er – men jeg synes at begrunnelsen som er brukt i innstillingen, ikke helt holder vann. Man kan ikke si at dette har fungert greit i de årene som har vært. Det var det, både i denne salen og utenfor dette

huset, stor og bred enighet om at det ikke har. Dette er en prosedyre med potensielle svakheter og sårbarheter. Nå blir det som før, og det er litt dumt.

Fra representanten Myrli har det fra denne talerstolen blitt sagt at det går likevel an å utrede og å bruke utredningskapasitet hvis Stortinget ønsker det. Det er i så fall glimrende. Det var også et av premissene og bærebjelken i det opplegget som den forrige kontroll- og konstitusjonskomiteen foreslo, nemlig at man mye mer aktivt skulle bruke utredningsapparatet. Min innstendige oppfordring til kontroll- og konstitusjonskomiteen er at de skal kjenne på ansvaret, forstå problemet og bruke de verktøyene man tross alt har, til å kunne gi bedre grunnlovsdebatter, selv om det nå blir som før, i det store og det hele.

Geir Pollestad (Sp) [11:38:24]: Senterpartiets enkle utgangspunkt er at det bør vera ein høg terskel for å gjera endringar i Grunnloven. Så er spørsmålet om dagens prosedyre verkar. Eg har lyst til å svara ja på det. Me høyrde at det i førre innlegg, frå representanten Frølich, vart nemnt grunnlovsendringar forfatta på ein serviett. Eg har ikkje kjennskap til at forslag til endringar i Grunnloven forfatta på ein serviett har vorte ein del av Noregs grunnlov, så eg trur det vert brukt litt store ord. Det er eit faktum at oppigjennom åra har Stortinget gjort både store og viktige endringar i Grunnloven. Mitt klare inntrykk er at dei har vore både gjennomtenkte og – der det har vore nødvendig – vurderte og greidd ut.

Eg har all respekt for at tidlegare kontrollkomitear har gått inn i dette spørsmålet og ønskt å justera prosessen, både for å føreta ei siling og for å skapa meir engasjement. Men då kan ein stilla seg spørsmålet: Kva er det som gjer at det er såpass lite engasjement rundt grunnlovsendringar? Kan det tenkjast at Grunnloven har ganske brei støtte, at det ikkje er et folkeleg behov for og ønske om å gjera dei store endringane? Folk støttar Grunnloven, som me veit, men eg trur òg folk lever med at det er ein høg terskel for å gjera endringar. Det ligg jo òg i dei forslaga som er oppe i dag, og det er eg glad for.

Det vert peikt på behovet for å greia ut grunnlovsforslag betre. Ja, men det er ikkje slik at gjeldande ordning hindrar at grunnlovsforslag vert greidd ut. Det er òg verdt å ta med seg. Eg vil peika på noko som eg for så vidt òg synest er eit poeng – og representanten Myrli gjorde greie for det: Når ein vil at betre utgreiingar skal liggja til grunn for grunnlovsendringar, er det jo eit litt morosamt poeng at ein samlar seg om akkurat det forslaget som ikkje er greidd ut og anbefalt etter ei utgreiing.

Senterpartiet står for ein grunnlovskonservatisme. Det betyr at me ikkje skal endra Grunnloven slik me f.eks. endrar Stortingets forretningsorden – endra han

for å sjå om det fungerer betre. Nei, det må vera eit reelt behov for å endra han, og det meiner me ikkje ligg føre i denne saka. Eg skal ikkje på nokon som helst måte hevda at det mindretalet har føreslått, inneber ein revolusjon, men det er kanskje slik at ein løyser eit problem ein ikkje har, med tiltak som neppe vil verka. På den bakgrunnen vil Senterpartiet stemma imot forslaget.

Hege Bae Nyholt (R) [11:42:09]: Jeg får se om jeg starter en brann, men jeg tviler.

Rødt kommer til å stemme for grunnlovsforslag 15, som er fremmet av representanter fra flere partier, deriblant Rødt. Forslaget er fremmet på bakgrunn av Stortingets behandling av rapporten fra Utvalget til å utrede prosedyren for grunnlovsendringer.

Forslagsstillernes intensjon er å sikre en grundigere og bedre behandling av grunnlovsforslag. Forslaget medfører at Stortinget behandler grunnlovsforslag i to omganger, i motsetning til slik det er i dag, hvor grunnlovsforslag behandles kun én gang.

Den første behandlingen, som da vil være en ny ordning, vil skje i samme valgperiode som forslaget framsettes. Den andre vil skje etter at det har vært avholdt valg, altså det vi holder på med her i dag. Den første behandlingen vil innebære at Stortinget voterer over hvorvidt grunnlovsforslaget skal tilrådes vedtatt etter neste valg. Stortinget vil da også kunne tilrå endringer i framsatte forslag, slik at Stortinget tilrår et forslag som er endret i forhold til forslaget som opprinnelig ble framsatt.

Dette vil etter vårt syn kunne skape mer offentlig debatt om forslagene og derfor styrke velgernes mulighet til å orientere seg om hva grunnlovsforslaget går ut på, samt hvilke representanter og partier som stiller seg bak de ulike grunnlovsforslagene. Den doble behandlingen og Stortingets mulighet til å tilrå endringer i framsatte forslag vil etter vårt syn også kunne bidra til at grunnlovsforslag i praksis blir bedre utredet.

I henhold til grunnlovsforslag 15 skal alle framsatte forslag behandles av Stortinget etter valget, uavhengig av om de får Stortingets tilråding eller ikke. Hvis Stortinget tilrår et forslag som er endret i forhold til forslaget som opprinnelig ble framsatt, skal Stortinget etter valget behandle både det tilrådde forslaget, slik det lyder med endringer, og det opprinnelig framsatte forslaget.

At alle forslag skal behandles etter at det har vært avholdt valg, uavhengig av om det er blitt tilrådd av Stortinget under første gangs behandling, skiller forslaget fra grunnlovsforslagene nr. 14 og 40. I henhold til disse forslagene er det nemlig kun grunnlovsforslag som oppnår henholdsvis en tredjedels eller en fjerdedels tilslutning under første gangs behandling, som skal tas til behandling etter neste valg.

Rødt er sterk motstander av at det innføres en slik sliingsmekanisme for hvilke grunnlovsforslag som skal gå til andre gangs behandling. Etter vårt syn bør alle framsatte forslag behandles etter neste valg, slik at velgerne får mulighet til å ta disse med i betraktningen når de bestemmer seg for hvem som skal få deres stemme.

Sverre Myrli (A) [11:44:51]: Jeg har lyst til å kommentere noe av det representanten Frølich tok opp i sitt innlegg, som for øvrig var et godt innlegg. Jeg vet at han personlig har vært og er veldig engasjert i dette spørsmålet, men det er jo litt betegnende for situasjonen at et tidligere medlem av kontroll- og konstitusjonskomiteen må opp for å argumentere sterkt for dette. Det er vel litt betegnende for situasjonen, for hvor er det store engasjementet blant stortingsrepresentantene for å gjøre disse endringene, hvis det virkelig er et så stort problem som enkelte hevder?

Jeg vet at det går an, og at jussprofessorer og andre som har henvendt seg, har argumentert for hvorfor det er nødvendig å gjøre endringer. Ja, det er fullt mulig å hevde det, men det er Stortinget og Stortingets representanter som er ansvarlige for lovgivningen og formuleringene både i Grunnloven og i andre lover, og når det er så lite engasjement i Stortinget, er det kanskje et bevis på at de fleste synes det fungerer rimelig bra, slik regelverket er i dag. Når det er sagt, betyr selvsagt ikke det at det ikke er mulig å hevde at en kan gjøre endringer, og at et annet regelverk, et annet system for framsettelse av grunnlovsforslag, også kunne ha vært på sin plass.

Jeg vil samtidig ta litt til motmæle mot det Frølich sa. Han sa noe sånt som at Stortinget står på bar bakke i behandlingen av grunnlovsforslagene. Jeg synes det er en veldig overdrivelse av situasjonen, og det stemmer vel ikke. For det første vil jeg si at hvis det fremmes grunnlovsforslag på servietter eller på andre måter, som det ble hevdet, og Stortinget står på bar bakke, bør absolutt ikke den typen grunnlovsforslag vedtas av Stortinget. For det andre, og som jeg også sa i hovedinnlegget mitt: Har det noen gang skjedd at Stortinget har vedtatt store endringer i Grunnloven uten at det er grundig utredet på forhånd?

Som jeg sa tidligere, er det fullt mulig å lage et system, også med dagens bestemmelser i Grunnloven, hvor forslagene utredes på en bedre måte. Jeg vet det tidligere har vært snakk om å legge inn i Stortingets forretningsorden at grunnlovsforslag skal utredes bedre etter at de er fremmet. Det er det fullt mulig å gjøre også med dagens regelverk, og jeg blir gjerne med og ser på formuleringer av det som kan samle flertall i salen.

Konklusjonen er at det hadde vært gode argumenter for å stemme for Andersen-utvalgets forslag, som ble utredet grundig, både av representanter fra juridiske

miljøer og andre innen akademia og av representanter med bakgrunn fra flere ulike politiske partier, men det måtte da ha fordret at det hadde vært bredt flertall for et slikt forslag, og det er det altså ikke. Da får vi leve med bestemmelsene i Grunnloven slik de er, og jeg tror Stortinget skal leve godt med det også framover.

Julie E. Stuestøl (MDG) [11:48:52]: Jeg skulle veldig gjerne sett at det var like mye engasjement både i salen og i media for denne saken som i den forrige saken vi behandlet, om monarki og republikk, men det er godt å se at i hvert fall enkelte av oss er her og har lyst til å debattere dette. Jeg vil takke for debatten, som jo ble nok så kort, trass i at dette er et veldig viktig tema for Grunnloven som politisk verktøy og for demokratiet vårt i stort.

Jeg har respekt for og kan støtte en viss konservativ tilnærming til det å endre Grunnloven, men jeg må få gjenta at det viktigste argumentet for å endre prosedyren nettopp er kvalitet og forankring. En kan se for seg at Stortinget vedtar formuleringer som er mindre gode enn de kunne ha vært, fordi de ikke kan endres etter at de er fremmet. Det hjelper ikke så mye med et seminar i lagtingssalen eller en utredning etter at de er fremmet i sin endelige form. Vi kan også se for oss at det kan skje at Stortinget avviser et forslag som de i prinsippet er enig i, fordi formuleringen er upresis og at dette kommer fram for sent. Dermed vil en endring som et flertall ønsker seg, utsettes i mange år.

Vi har sett eksempler på at endringer av Grunnloven har vært omtalt som unødvendige etter at de er vedtatt. Med mulighet for justeringer og presiseringer i første behandlingsrunde unngår vi de tvetydighetene og unødvendige svakhetene som dagens system kan gi, og Stortinget får større kontroll over presisjonen i teksten. Dette reduserer også risikoen for rettsliggjøring og for at domstolene må fylle inn uklarerheter som burde vært avklart politisk.

Mens representanten Myrli plasserer jussprofessorer i en liten, spesiell boks som en særlig interessegruppe, vil jeg igjen vise til Norges institusjon for menneskerettigheters tydelige høringssvar, hvor de skriver at en mer grundig behandling vil høyne kvaliteten på selve grunnlovsteksten og styrke Stortingets rolle som landets grunnlovsgiver.

Jeg er overrasket over at det ser ut til at Stortingets flertall ikke ønsker å gi seg selv bedre verktøy, bedre prosesser og en tydeligere konstitusjonell posisjon i møte med både domstolene og den utøvende makt. Dette kunne styrket maktfordelingen, og det kunne tydeliggjort Stortingets eierskap til Grunnloven. Jeg synes det er synd at vi ikke vil gjøre det i dag.

Presidenten [11:51:37]: Representanten Sverre Myrli har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får anledning til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Sverre Myrli (A) [11:51:51]: Til det siste innlegget: Jeg vil ikke ha på meg at jeg har plassert jussprofessorer i noen boks, eller andre for den saks skyld. De er svært viktige premissleverandører i lovgivningen både når det gjelder Grunnloven, og når det gjelder andre ting, så det er ingen kritikk av verken jussprofessorer eller andre som har engasjert seg. Poenget mitt var at det er Stortinget og Stortingets representanter som er ansvarlige for lovgivningen, og som også er ansvarlige for Grunnloven og de formuleringene som Grunnloven har.

Presidenten [11:52:24]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Det ringes til votering.

Votering

Masud Gharahkhani gjeninntok her presidentplassen.

Presidenten [12:06:32]: Stortinget går da til votering og starter med resterende saker fra Stortingets møte torsdag den 29. januar, dagsorden nr. 40.

Votering i sak nr. 6, debattert 29. januar 2026

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonen si undersøkning av bruk av teknologi for å flytte spesialisthelsetenester nær pasienten (Innst. 84 S (2025–2026), jf. Dokument 3:3 (2025–2026))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 3:3 (2025–2026) – Riksrevisjonen si undersøkning av bruk av teknologi for å flytte spesialisthelsetenester nær pasienten – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 7, debattert 29. januar 2026

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkning av arbeidet til styresmaktene med samanhengande digitale tenester (Innst. 81 S (2025–2026), jf. Dokument 3:14 (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 3:14 (2024–2025) – Riksrevisjonens undersøkning av arbeidet til styresmaktene med samanhengende digitale tenester – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 8, debattert 29. januar 2026

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av oppfølging av forbruk gjennom rammeavtalen for formidling av IKT-konsulenttenester inngått av DSS i 2022 (Innst. 82 S (2025–2026), jf. Dokument 3:16 (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 3:16 (2024–2025) – Riksrevisjonens undersøkelse av oppfølging av forbruk gjennom rammeavtalen for formidling av IKT-konsulenttenester inngått av DSS i 2022 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 9, debattert 29. januar 2026

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grunde Almeland, Guri Melby og Abid Raja om en plan som sørger for at Norge kutter utslipp og når klimamålene (Innst. 55 S (2025–2026), jf. Dokument 8:3 S (2025–2026))

Presidenten: Under debatten er det satt fram 43 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Rikard Spets på vegne av Framskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre
- forslag nr. 2, fra Rikard Spets på vegne av Framskrittspartiet, Miljøpartiet De Grønne og Venstre
- forslagene nr. 3–25, fra Marit Veia på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre
- forslagene nr. 26–36, fra Marit Veia på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Venstre

- forslagene nr. 37–40, fra Marit Veia på vegne av Miljøpartiet De Grønne og Venstre
- forslagene nr. 41–43, fra Marit Veia på vegne av Venstre

Det votes over forslagene nr. 41–43, fra Venstre.

Forslag nr. 41 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om modeller for prising av klimautslipp fra jordbruket som gir sterkere økonomiske insentiver til å kutte klimautslipp på norske gårder.»

Forslag nr. 42 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om en avgift på mineralgjødsel, hvor formålet er å redusere utslipp av lystgass.»

Forslag nr. 43 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om krav til at offentlige anskaffelser av mat og måltidstjenester skal være i tråd med kostholdsrådene.»

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 160 mot 4 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.08.28)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 37, 39 og 40, fra Miljøpartiet De Grønne og Venstre.

Forslag nr. 37 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag for å ta inn styringssystemforordningen i norsk rett, slik at det stilles krav til en helhetlig energi- og klimaplan.»

Forslag nr. 39 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at 100 prosent av den samlede kompensasjonen en virksomhet mottar fra CO₂-kompensasjonsordningen, skal brukes på klima- og energieffektiviserings tiltak fra 2026.»

Forslag nr. 40 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at landbruket har økonomiske insentiver til å gjennomføre tiltak som øker karbonbinding i jord.»

Votering:

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne og Venstre ble med 155 mot 10 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.09.00)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 38, fra Miljøpartiet De Grønne og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å fjerne merverdiavgiften på frukt og grønt.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne og Venstre ble med 150 mot 16 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 12.09.20)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 26–36, fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Venstre.

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre klimaavtalen med EU ut over 2030.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et uavhengig klimaråd som kan gi faglige råd, evaluere politikken og følge opp Norges klimamål.»

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå og fremme forslag til justeringer i skatte- og avgiftssystemet for å fremme klimavennlige valg, inkludert firmabilbeskatning, trafikksikringsavgift, engangsavgift og veibruksavgift.»

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en opptrappingsplan for økt CO₂-avgift til minst 3 000 kroner per tonn innen 2030.»

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag til en miljøavgift på «ultra fast fashion» og bruke skatte- og avgiftspolitikken for å redusere importen av miljøskadelige varer via netthandel.»

Forslag nr. 31 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en tilskuddsordning for karbonfangst og -lagring på avfallsanlegg ved de store byene.»

Forslag nr. 32 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om en ordning med en negativ CO₂-avgift, hvor fangst av CO₂ fra omgivelsesluft (DACCS) og fangst av biogene utslipp (bio-CCS eller BECCS) belønnes per lagrede tonn.»

Forslag nr. 33 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke Enovas tilskuddsordninger for å sikre 50 prosent utslippskutt i transportsektoren innen 2030.»

Forslag nr. 34 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke vedlikehold og utbedring av jernbane- og togmateriell og kjøpe inn mer togmateriell.»

Forslag nr. 35 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i en tilleggsavtale gi Enova ansvar for å etablere et nasjonalt nett av fyllestasjoner for flytende biogass og hydrogen.»

Forslag nr. 36 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gi lastebiler og varebiler som er utslippsfrie eller går på biogass, tilgang til kollektivfeltene.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Venstre ble med 147 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.09.42)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3–5 og 9–25, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et nasjonalt klimamål som gir en tydelig ramme for norsk klimapolitikk.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram «Grønn bok» som en egen sak for Stortinget.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag for en styrket sirkulær økonomi, med utgangspunkt i ekspertgruppen for virkemidler for å fremme sirkulære aktiviteter.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå og revidere metode- og beslutningsverktøyene som brukes i transportplanlegging, herunder i arbeidet med Nasjonal transportplan, slik at de er i tråd med Norges klima- og miljømål.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke bruken av UFF-prinsippet (unngå, flytte, forbedre) i transport- og arealplanlegging, slik at utslipp og naturinngrep reduseres mest mulig.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en forpliktende plan for nullutslippsløsninger på ikke-elektrifiserte togstrekninger.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i arbeidet med Nasjonal transportplan prioritere en satsing på kollektivtransport, sykkel og gange og andre tiltak som sikrer at det blir mer attraktivt å bruke kollektivtransport.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en nasjonal sykkelstrategi som både gjør det tryggere og mer attraktivt å sykle, og som legger til rette for at flere bruker sykkel i daglig transport.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i arbeidet med Nasjonal transportplan prioritere vedlikehold og oppgradering av eksisterende fylkesveier fremfor utbygging av nye motorveier.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en handlingsplan for utslippskutt i fiske.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Enova oppretter et målrettet støtteprogram for fiskerinæringen.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om krav til overgang til nullutslipp eller biogass i anbud og kontrakter der det i dag benyttes flytende naturgass (LNG).»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nullutslippskrav i offentlige anskaffelser av hurtigbåter fra 2026.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nullutslippskrav til servicefartøy i havbruksnæringen fra 2027.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan utslipp fra fritidsbåter kan reduseres, herunder momsfrakt for elbåter, for å gjøre Norge til et ledende land for utvikling av ny elbåtteknologi på privatmarkedet, etter modell av norsk elbilpolitikk.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Sokkel-direktoratet bidrar til en forsvarlig forvaltning av norske petroleumsressurser i tråd med Norges klimamål og internasjonale klimaforpliktelser.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at et forbud mot nedbygging av myr reelt sett gir en betydelig reduksjon i nedbygging av myr.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke Enova under Klima- og miljødepartementet og sikre at satsingen på punktutslippsprogrammet i industrien forsterkes.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en støtteordning for karbonfangst og -lagring i industrien, basert på et auksjonssystem som involverer et differansekontraktregime som kobles mot kvoteprisen, slik at utbetalingene for staten blir mindre jo høyere kvoteprisen er.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvikle en plan for sluttfasen av norsk petroleumsindustri, som sikrer at Norge slutter å lete etter mer olje og gass, ikke til-deler nye lisenser på norsk sokkel eller tillater bygging av ny infrastruktur som binder Norge til utslipp mot og forbi 2050.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre ble med 137 mot 28 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.10.04)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 6–8, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå og fremme forslag til justeringer i skatte- og avgiftssystemet for å fjerne unødvendige hindringer og gjøre gjenbruk mer lønnsomt.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å fjerne merverdiavgiften på brukthandel.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å fjerne merverdiavgiften på reparasjoner av klær, elektronikk og husholdnings- og fritidsvarer.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre ble med 133 mot 34 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.10.24)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, Miljøpartiet De Grønne og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå det regulatoriske rammeverket for fiskefartøy og fjerne unødvendige hindringer i reguleringene samt sørge for at disse ikke utgjør barrierer for innovasjon og reduserte klimagassutslipp fra fiskeflåten.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Miljøpartiet De Grønne og Venstre ble med 109 mot 57 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.10.42)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget innen utgangen av 2026 med en utredning av momsfritak for gjenbruksbutikker, bruksalg og reparasjoner.»
Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre ble med 85 mot 81 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.11.05)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:3 S (2025–2026) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grunde Almeland, Guri Melby og Abid Raja om en plan som sørger for at Norge kutter utslipp og når klimamålene – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 133 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.11.40)

Votering i sak nr. 10, debattert 29. januar 2026

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Maren Grøthe og Trygve Slagsvold Vedum om å stanse innføringen av ny EU-avgift på drivstoff i Norge (Innst. 58 S (2025–2026), jf. Dokument 8:8 S (2025–2026))

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Tor Mikkell Wara på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 2, fra Maren Grøthe på vegne av Senterpartiet

Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne CO₂-avgiften på de områder som dekkes av EUs nye klimavotesystem (ETS2) fra samme dato som det innføres.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 119 mot 47 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.12.14)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse den nasjonale gjennomføringen av EUs nye klimavotesystem (ETS2).»

Fremskrittspartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 110 mot 55 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.12.34)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:8 S (2025–2026) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Maren Grøthe og Trygve Slagsvold Vedum om å stanse innføringen av ny EU-avgift på drivstoff i Norge – vedtas ikke

Presidenten: Fremskrittspartiet og Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 109 mot 57 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.13.04)

Presidenten: Stortinget går da til votering over sakene på dagens kart, dagsorden nr. 41.

Votering i sak nr. 1, debattert 3. februar 2026

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Grunnlovsforslag fra Grete Wold, Tobias Drevland Lund, Une Bastholm, Sivert Bjørnstad, Heidi Nordby Lunde, Åsmund Aukrust og Ingvild Wettrhus Thorsvik om endring i §§ 1, 3 til 9, 11 til 15, 17 til 32, 34 til 37, 39 til 41, 43 til 48, 62, 67 til 69, 74 til 82, 86, 90 og 121 (om republikk) (Innst. 87 S (2025–2026), jf. Dokument 12:13 (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt

- forslag nr. 2, fra Marius Langballe Dalin på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Det votes over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«I

Lovens tittel skal lyde:

Norges rikets grunnlov

–

Noregs rikets grunnlov

§ 1 skal lyde:

Norge er en fri, selvstendig, udelelig og uavhengelig republikk.

–

Noreg er ein fri, sjølvstendig, udeleg og uavhendeleg republikk.

Overskriften til kapittel B skal lyde:

B. Om den utøvende makt

–

B. Om den utøvande makta

§ 3 skal lyde:

Den utøvende makt er hos regjeringen og presidenten. Nærmere bestemmelser om presidenten fastsettes ved lov.

–

Den utøvande makta er hos regjeringa og presidenten. Nærare føreseigner om presidenten blir fastsette i lov.

§§ 4, 5, 6, 7, 8, 9 og 11 oppheves.

§ 12 skal lyde:

Regjeringen skal bestå av en statsminister og minst syv andre medlemmer. Alle regjeringens medlemmer skal være stemmeberettigede norske borgere.

Regjeringen fordeler gjøremålene blant sine medlemmer slik den finner det tjenlig. Til å delta i regjeringssmøter ved siden av de faste medlemmer kan regjeringen i særlige tilfeller tilkalle andre norske borgere, men ikke presidenten eller medlemmer av Stortinget.

Ektefeller, foreldre og barn eller to søsken må ikke på samme tid være medlemmer av regjeringen.

–

I regjeringa skal det vere ein statsminister og minst sju andre medlemmer. Alle medlemmene av regjeringa skal vere røysteføre norske borgarar.

Regjeringa fordeler gjeremåla mellom medlemmene slik ho meiner det er tenleg. Til å vere med på regjeringssmøte ved sida av dei faste medlemmene kan regjeringa i særlege høve kalle inn andre norske borgarar, men ikkje presidenten eller medlemmer av Stortinget.

Ektefolk, foreldre og born eller to sysken må ikkje samstundes vere medlemmer av regjeringa.

§ 13 skal lyde:

Regjeringens saker avgjøres ved stemmegivning. Ved stemmelikhet har statsministeren eller, i dennes fravær, den første av de tilstedeværende statsråder to stemmer.

–

Sakene til regjeringa blir avgjorde med røysting. Står røystene likt, har statsministeren eller, om han er borte, den fyrste av statsrådene som er til stades, to røyster.

§ 14 skal lyde:

Regjeringen kan utnevne statssekretærer til å bistå regjeringens medlemmer i utførelsen av deres gjøremål utenfor regjeringssmøtene. Den enkelte statssekretær handler på vegne av det medlem av regjeringen som hun eller han er knyttet til, i den utstrekning dette medlem bestemmer.

–

Regjeringa kan utnemne statssekretærar til å hjelpe medlemmene av regjeringa med gjeremåla deira utanfor regjeringssmøta. Kvar statssekretær handlar på vegner av den medlemmen av regjeringa som ho eller han er knytt til, så langt denne medlemmen fastset.

§ 15 skal lyde:

Ethvert medlem av regjeringen har plikt til å fratre sitt embete etter at Stortinget har fattet vedtak om mistillit til vedkommende alene eller til den samlede regjering.

Når Stortinget har fattet vedtak om mistillit, kan det bare utføres gjøremål som er nødvendige for en forsvarlig embetsførsel.

–

Kvar medlem av regjeringa har plikt til å gå av etter at Stortinget har gjort vedtak om mistillit til vedkommande åleine eller til heile regjeringa.

Når Stortinget har gjort vedtak om mistillit, kan det berre utførast slike gjeremål som trengst for forsvarleg embetsførsle.

I §§ 17, 18, 19 og 22 annet ledd gjøres følgende endringer:

«kongen» erstattes med «regjeringen» på bokmål og med «regjeringa» på nynorsk.

§ 20 første ledd skal lyde:

Regjeringen har i regjeringssmøte rett til å benåde forbrytere etter at dom er falt. Forbryteren kan velge å motta regjeringens nåde eller underkaste seg den idømte straff.

–

Regjeringa har i regjeringssmøte rett til å gje forbrytarar nåde etter at dom er fallen. Forbrytaren kan velje å ta imot nåden frå regjeringa eller ta den idømde straffa.

§ 21 skal lyde:

Regjeringen velger og utnevner alle sivile og militære embetsmenn. Disse har lydighets- og trokapsplikt til konstitusjonen.

–

Regjeringa vel og utnemner alle sivile og militære embetsmenn. Dei har plikt til å vere lydige og tru mot konstitusjonen.

§ 22 første ledd første og annet punktum skal lyde:

Statsministeren, de øvrige medlemmer av regjeringen og statssekretærene kan uten dom avskjediges av regjeringen. Det samme gjelder for de embetsmenn som er ansatt ved regjeringens kontorer eller i utenrikstjenesten, sivile overøvrighetspersoner, sjefer for regimenter og andre militære korps, kommandanter på festninger og høystbefalende på krigsskip.

–

Statsministeren, dei andre medlemmene av regjeringa og statssekretærene kan utan dom avsettast av regjeringa. Det same gjeld for dei embetsmennene som er tilsette ved regjeringsskontora eller i utanrikstenesta, sivile overøvrighetspersonar, sjefar for regiment og andre militære korps, kommandantar på festningar og høgstbefalende på krigsskip.

§ 23 første ledd skal lyde:

Regjeringen kan dele ut ordener til hvem den vil, til belønning for utmerkede fortjenester, som må kunngjøres offentlig. Regjeringen kan ikke tildele annen rang eller tittel enn den et embete medfører. Ordenen fritar ingen for statsborgernes felles plikter og byrder og gir heller ikke fortrinnsrett til statlige embeter. Embetsmenn som avskjediges i nåde, beholder den tittel og rang de hadde i embetet. Dette gjelder ikke regjeringens medlemmer eller statssekretærene.

–

Regjeringa kan gje ordenar til kven ho vil, til påskjøning for framifrå gagnsverk, som må kunngjerast offentleg. Regjeringa kan ikkje tildele annan rang og tittel enn den eit embete fører med seg. Ordenen fritek ingen for dei plikter og bærer som er sams for statsborgarane, og gjev heller ikkje førerrett til statlege embete. Embetsmenn som får avskil i nåde, får ha den tittelen og rangen dei hadde i embetet. Dette gjeld ikkje medlemmene av regjeringa eller statssekretærene.

§ 24 oppheves.

§ 25 første ledd første punktum skal lyde:

Regjeringen har høyeste befaling over rikets forsvarsmakt.

–

Regjeringa har høgste befalinga over forsvarsmakta til riket.

§ 26 første ledd skal lyde:

Regjeringen har rett til å sammenkalle tropper, begynne krig til forsvar av landet og slutte fred, inngå og oppheve folkerettslige avtaler og sende og motta sendemenn.

–

Regjeringa har rett til å kalle saman troppar, byrje krig til forsvar av landet og slutte fred, inngå og seie opp folkerettslege avtaler og sende og ta imot sendemenn.

§ 27 skal lyde:

Alle regjeringens medlemmer skal møte i regjeringsmøter når de ikke har lovlig forfall. Ingen beslutning må tas der når ikke over halvparten av medlemmene er til stede.

–

Alle medlemmene av regjeringa skal møte i regjeringsmøte når dei ikkje har lovleg forfall. Inga avgjerd må takast der når ikkje over halvta av medlemmene er til stades.

§ 28 skal lyde:

Tilrådingar om embetsutnevnelser og andre viktige saker skal foredras i regjeringsmøte av det medlem av regjeringen hvis fagområde de tilhører. Hun eller han skal ekspedere sakene i overensstemmelse med regjeringens beslutning.

–

Tilrådingar om embetsutnemningar og andre viktige saker skal målberast i regjeringsmøte av den medlemmen av regjeringa som har det fagområdet dei høyrer til. Ho eller han skal ekspedere sakene i samsvar med avgjerda til regjeringa.

§ 29 skal lyde:

Hindrer lovlig forfall et medlem av regjeringen fra å møte og foredra de saker som tilhører hennes eller hans fagområde, skal disse saker foredras av et annet medlem, som regjeringen konstituerer til det.

Hindrer lovlig forfall så mange fra å møte at ikke flere enn halvparten av det bestemte antall medlemmer er til stede, skal så mange andre personer som nødvendig konstitueres til å delta i regjeringsmøtet.

–

Hindrar lovleg forfall ein medlem frå å møte og målbera saker som høyrer til hennar eller hans fagområde, skal sakene målberast av ein annan medlem, som regjeringa konstituerer til det.

Hindrar lovleg forfall så mange frå å møte at ikkje fleire enn halvta av det fastsette talet på medlemmer er til stades, skal så mange andre personar

som naudsynt konstituerast til å vere med på regjeringsmøtet.

§ 30 skal lyde:

I regjeringsmøtet føres det protokoll over alle de saker som behandles der. De diplomatiske saker som regjeringen beslutter å hemmeligholde, føres inn i en egen protokoll. Det samme gjelder de militære kommandosaker som regjeringen beslutter å hemmeligholde.

Enhver som deltar i regjeringsmøte, har plikt til å si sin mening med frimodighet. Mener noe medlem av regjeringen at regjeringens beslutning strider mot statsformen eller landets lover, har hun eller han plikt til å gjøre kraftige motforestillinger og tilføye sin mening i protokollen. Den som ikke har protestert på denne måte, anses for å ha vært enig i regjeringens beslutning og er ansvarlig for det, slik som det siden blir bestemt, og kan av Stortinget settes under tiltale for Riksretten.

–

I regjeringsmøtet blir det ført protokoll over alle saker som blir behandla der. Dei diplomatiske sakene som regjeringa vedtek å halde løynde, blir førte inn i ein særskild protokoll. Det same gjeld dei militære kommandosakene som regjeringa vedtek å halde løynde.

Kvar den som er med på regjeringsmøte, har plikt til å seie si meining med frimod. Meiner nokon medlem av regjeringa at avgjerda til regjeringa strir mot statsforma eller lovene i landet, har ho eller han plikt til å ta kraftig til motmæle og skrive si meining i protokollen. Den som ikkje har protestert såleis, blir rekna for å ha vore samd i avgjerda til regjeringa og er ansvarleg for det, slik som det sidan blir fastsett, og Stortinget kan setje vedkommande under tiltale for Riksretten.

§ 31 skal lyde:

Alle regjeringens beslutninger utferdiges i dens navn og undertegnes av statsministeren eller, om statsministeren ikke har vært til stede, av det første av regjeringsmøtets tilstedeværende medlemmer.

–

Alle avgjerdene til regjeringa blir utferda i namnet til regjeringa og blir underskrivne av statsministeren eller, om statsministeren ikkje var til stades i regjeringsmøtet, av den fyrste av dei medlemmene som var det.

§§ 32, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47 og 48 oppheves.

§ 62 skal lyde:

De tjenestemenn som er ansatt ved regjeringens kontorer, bortsett fra statssekretærer og politiske rådgivere, kan ikke stille til valg. Heller ikke

Høyesteretts medlemmer, tjenestemenn som er ansatt i utenriktjenesten, eller tjenestemenn ansatt ved presidentens kontor, kan stille til valg.

Regjeringens medlemmer, presidenten, statssekretærer og politiske rådgivere ved regjeringens eller presidentens kontorer kan ikke møte som representanter på Stortinget.

–

Tenestemenn som er tilsette ved regjeringskontora, bortsett frå statssekretærar og politiske rådgjevarar, kan ikkje stille til val. Heller ikkje medlemmene av Høgsterett, tenestemenn som er tilsette i utanrikstenesta, og tenestemenn som er tilsette ved kontoret til presidenten, kan stille til val.

Medlemmer av regjeringa, presidenten, statssekretærane og politiske rådgjevarar ved regjeringas eller presidentens kontor kan ikkje møte som representantar på Stortinget.

I § 67 strykes «Kongeriket».

§ 68 første punktum skal lyde:

Stortinget trer i alminnelighet sammen i rikets hovedstad den første hverdag i oktober måned hvert år, med mindre regjeringen eller presidenten på grunn av usedvanlige omstendigheter, så som fiendtlig angrep eller smittsom sykdom, velger en annen by i riket.

–

Stortinget kjem i regelen saman i hovudstaden den fyrste kvardagen i oktober kvart år, om ikkje regjeringa eller presidenten på grunn av usedvanlege omstende, så som fiendsleg åtak eller smittsam sjukdom, vel ein annan by i riket.

§ 69 skal lyde:

Når Stortinget ikke er samlet, kan det sammenkalles av regjeringen dersom den mener det er nødvendig.

–

Når Stortinget ikkje er samla, kan regjeringa kalle det saman dersom ho meiner det trengst.

§ 74 første ledd skal lyde:

Så snart Stortinget har konstituert seg, åpner statsministeren eller den statsministeren utpeker til det, forhandlingene med en tale om rikets tilstand og de forhold som hun eller han især ønsker å lede Stortingets oppmerksomhet mot.

–

Så snart Stortinget har konstituert seg, opnar statsministeren eller den statsministeren set til det, forhandlingane med ei tale om tilstanden i riket og dei emna ho eller han særleg vil gjere Stortinget merksam på.

§ 74 annet ledd skal lyde:

Når Stortingets forhandlinger er åpnet, har statsministeren og regjeringens øvrige medlemmer rett til å møte i Stortinget og på lik linje med Stortingets medlemmer delta i forhandlingene når de holdes for åpne dører, men uten å avgi stemme. I de saker som behandles for lukkede dører, gjelder dette bare når Stortinget tillater det.

–

Når forhandlingane i Stortinget er opna, har statsministeren og dei andre medlemmene av regjeringa rett til å møte i Stortinget og til liks med medlemmene der ta del i forhandlingane når dei blir haldne for opne dører, men utan å røyste. I saker som blir behandla for stengde dører, gjeld dette berre når Stortinget gjev løyve til det.

§ 75 bokstav e oppheves.

§ 75 bokstav f blir bokstav e og skal lyde:

e) å la seg forelegge regjeringsmøtenes protokoller og alle offentlige innberetninger og papirer;

–

e) å få seg førelagt protokollane frå regjeringsmøta og alle offentlege meldingar og papir;

I § 75 bokstav g, som blir bokstav f, gjøres følgende endring:

«kongen» erstattes med «regjeringen» på bokmål og med «regjeringa» på nynorsk.

§ 75 bokstav h blir bokstav g og skal lyde:

g) å kunne gi enhver påbud om å møte for seg i statssaker;

–

g) å kunne gi kven som helst påbud om å møte for seg i statssaker;

§ 75 nåværende bokstav i til m blir § 75 bokstav h til l.

§ 76 første ledd skal lyde:

Enhver lov skal først foreslås på Stortinget, enten av en stortingsrepresentant eller av regjeringen ved et av dens medlemmer.

–

Alle lovframlegg skal fyrst gjerast på Stortinget, anten av ein stortingsrepresentant eller av regjeringa ved ein av medlemmene.

§ 77 skal lyde:

Når Stortinget har fattet det samme lovvedtak to ganger etter hverandre, sendes det til regjeringen med anmodning om dens sanksjon.

–

Når Stortinget har gjort same lovvedtaket to gonger på rad, går vedtaket til regjeringa med oppmoding om sanksjon.

§ 78 skal lyde:

Godtar regjeringen lovvedtaket, forsyner statsministeren det med sin underskrift, og dermed blir det til lov. Godtar regjeringen det ikke, sendes det tilbake til Stortinget med den erklæring at regjeringen for tiden ikke finner det tjenlig å sanksjonere det. I så tilfelle kan ikke det storting som da er samlet, legge dette vedtak frem for regjeringen igjen.

–

Godtek regjeringa lovvedtaket, skriv statsministeren under, og dermed blir det til lov. Godtek regjeringa det ikkje, blir det sendt attende til Stortinget med dei orda at regjeringa for tida ikkje meiner det er tenleg å sanksjonere det. I så fall kan ikkje det stortinget som då er samla, leggje dette vedtaket fram for regjeringa att.

§ 79 skal lyde:

Når to storting med ett valg og minst to storting imellom har fattet det samme lovvedtak uforandret uten at Stortinget i mellomtiden har fattet noe avvikende endelig lovvedtak, og det da forelegges regjeringen, så blir det til lov selv om regjeringen ikke gir sin sanksjon før Stortinget adskilles.

–

Når to storting med eitt val og minst to storting imellom har gjort same lovvedtaket uendra utan at Stortinget i mellomtida har gjort avvikande endeleg lovvedtak, og det då blir lagt fram for regjeringa, så blir det til lov endå om regjeringa ikkje gjev sanksjon før Stortinget skilst.

§ 80 tredje ledd skal lyde:

Innen denne tid meddeler statsministeren regjeringens beslutning om de lovvedtak som ikke allerede er avgjort (jf. §§ 77 til 79), ved enten å stadfeste dem eller å forkaste dem. Alle de som ikke uttrykkelig er blitt godkjent, anses for å være forkastet.

–

Innan den tid kunngjer statsministeren for Stortinget avgjerda til regjeringa om dei lovvedtaka som ikkje alt er avgjorde (jf. §§ 77 til 79), med anten å stadfeste eller å forkaste dei. Alle dei som ikkje uttrykkeleg blir godkjende, blir rekna som forkasta.

§ 81 skal lyde:

Alle lover (unntatt dem i § 79) utferdiges i regjeringens navn, under Norges rikets segl og med følgende ord: «Den norske regjering kunngjør at vi er blitt forelagt Stortingets vedtak av dato sålydende: (her følger vedtaket). Vi godkjenner og stadfester dette vedtaket som lov, under vår hånd og rikets segl.»

–

Alle lover (så nær som dei etter § 79) blir utfærda i namnet til regjeringa, under Noregs rikssegl og med desse orda: «Den norske regjeringa kunngjer at Stortinget har lagt føre oss eit vedtak dagsett dato som lyder slik: (her kjem vedtaket). Vi godkjenner og stadfester dette vedtaket som lov, under vår hand og riksseglet.»

§ 82 annet punktum skal lyde:

Intet medlem av regjeringen må legge frem uriktige eller villedende opplysninger for Stortinget eller dets organer.

–

Ingen medlemmer av regjeringa må leggje fram urette eller villeiande opplysningar for Stortinget eller eit stortingsorgan.

§ 86 første ledd skal lyde:

Riksretten dømmer i første og siste instans i de saker som Stortinget anlegger mot medlemmer av regjeringen, Høyesterett eller Stortinget, eller presidenten, for straffbart eller annet rettsstridig forhold når de har brutt sine konstitusjonelle plikter.

–

Riksretten dømmer i første og siste instans i dei sakene som Stortinget reiser mot medlemmer av regjeringa, Høgsterett eller Stortinget, eller presidenten, for eit strafflagt eller anna rettsstridig tilhøve når dei har brote sine konstitusjonelle plikter.

§ 86 tredje ledd tredje punktum skal lyde:

Presidenten, medlemmer av regjeringen og medlemmer av Stortinget kan ikke velges til medlem av Riksretten.

–

Presidenten, medlemmer av regjeringa og medlemmer av Stortinget kan ikkje veljast til medlem av Riksretten.

§ 90 første ledd første punktum skal lyde:

Dommere utnevnes av regjeringen etter innstilling fra et uavhengig råd.

–

Dommarar blir utnemnde av regjeringa etter tilråding frå eit uavhengig råd.

§ 121 skal lyde:

Viser erfaring at noen del av denne Norges rikes grunnlov bør endres, skal endringsforslag fremsettes på første, annet eller tredje storting etter et nytt valg og kunngjøres. Men det tilkommer først det første, annet eller tredje storting etter neste valg å bestemme om den foreslåtte endring skal finne sted eller ei. En slik endring må likevel aldri motsi denne grunnlovs prinsipper, men bare angå modifikasjoner i enkelte bestemmelser som ikke endrer denne konstitusjons ånd, og to tredjedeler av Stortinget må være enige i en slik endring.

En grunnlovsbestemmelse som er vedtatt på denne måte, skal underskrives av Stortingets president og sekretær og sendes regjeringen til kunngjøring som gjeldende bestemmelse i Norges rikes grunnlov.

–

Viser røynsla at nokon del av denne Noregs rikes grunnlov bør endrast, skal framlegget om endring leggjast fram på det fyrste, andre eller tredje stortinget etter eit nytt val og kunngjerast. Men det er fyrst det fyrste, andre eller tredje stortinget etter neste val som avgjer om endringa skal gjerast eller ikkje. Ei slik endring må likevel aldri stri mot prinsippa i denne grunnlova, men berre gjelde modifikasjonar i einskilde føresegnar som ikkje endrar ånda i denne konstitusjonen, og to tredjedelar av Stortinget må vere samde i ei slik endring.

Ei grunnlovsføresegn som er vedteken på denne måten, skal underskrivast av Stortingets president og sekretær og sendast til regjeringa til kunngjering som gjeldande føresegn i Noregs rikes grunnlov.

II

Vedtak I trer i kraft 1. januar året etter at innføring av republikk som styreform i Norge har fått flertall ved en folkeavstemning. Slik folkeavstemning må avholdes innen 31. september 2030.

III

De som på tidspunktet nevnt under II første punktum er regjeringsmedlemmer, får fra da av myndighet, rettigheter og plikter som medlem av regjeringen etter den endrede grunnloven og myndighet, rettigheter og plikter som i eller i medhold av lov er tillagt regjeringsmedlemmer eller statsråder. Myndighet, rettigheter eller plikter som i eller i medhold av lov er tillagt kongen, skal fra da av tillegges regjeringen. Myndighet, rettigheter eller plikter som i eller i medhold av lov er tillagt Kongen i statsråd, skal fra da av tillegges regjeringen i regjeringsmøte.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 141 mot 26 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 12.14.05)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 12:13 (2023–2024) – Grunnlovsforslag fra Grete Wold, Tobias Drevland Lund, Une Bastholm,

Sivert Bjørnstad, Heidi Nordby Lunde, Åsmund Aukrust og Ingvild Wettrhus Thorsvik om endring i §§ 1, 3 til 9, 11 til 15, 17 til 32, 34 til 37, 39 til 41, 43 til 48, 62, 67 til 69, 74 til 82, 86, 90 og 121 (om republikk) – samtlige alternativer – bifalles ikke.

Presidenten: Som følge av voteringen over mindretallsforslag nr. 1 bortfaller votering over tilrådingen.

Det votes over forslag nr. 2, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en overgang til republikk i Norge. Utredningen skal vurdere fordeler og ulemper ved å endre statsform til republikk og vurdere ulike modeller for innføring av republikansk styreform i Norge.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 150 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.14.37)

Votering i sak nr. 2, debattert 3. februar 2026

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om tre grunnlovsforslag om endring i § 121 (Innst. 88 S (2025–2026), jf. Dokument 12:14 (2023–2024), Dokument 12:15 (2023–2024) og Dokument 12:40 (2023–2024))

Presidenten: Under debatten har Julie E. Stuestøl satt fram et forslag fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Dokument 12:15 (2023–2024) – Grunnlovsforslag fra Peter Frølich, Svein Harberg, Frode Jacobsen, Nils T. Bjørke, Carl I. Hagen, Audun Lysbakken, Seher Aydar, Grunde Almeland og Lan Marie Nguyen Berg om endring i § 121 (om prosedyren for grunnlovsendringer) – bifalles.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti ble med 109 mot 57 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.15.17)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

I

Dokument 12:14 (2023–2024) – Grunnlovsforslag fra Frode Jacobsen, Kirsti Leirtrø og Kari Henriksen om endring i § 121 (om prosedyren for fremsettelse og behandling av grunnlovsforslag) – bifalles ikke.

II

Dokument 12:15 (2023–2024) – Grunnlovsforslag fra Peter Frølich, Svein Harberg, Frode Jacobsen, Nils T. Bjørke, Carl I. Hagen, Audun Lysbakken, Seher Aydar, Grunde Almeland og Lan Marie Nguyen Berg om endring i § 121 (om prosedyren for grunnlovsendringer) – bifalles ikke.

III

Dokument 12:40 (2023–2024) – Grunnlovsforslag fra Per Olaf Lundteigen om endring i § 121 (om prosedyren for grunnlovsendring) – bifalles ikke.

Presidenten: Som følge av voteringen over mindretallsforslag nr. 1 bortfaller votering over II i tilrådingen.

Det votes over I og III.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling, I og III, ble enstemmig vedtatt.

Sak nr. 3 [12:15:38]

Referat

1. (203) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Synne Høyforsslett og Mímir Kristjánsson om å avvike Nysnø (Dokument 8:91 S (2025–2026))

Presidenten [12:15:48]: Presidenten foreslår at representantforslaget behandles etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav e (avvises).

Representanten Geir Jørgensen har bedt om ordet.

Geir Jørgensen (R) [12:16:10]: Det avviste forslaget i presidentens forslag er Rødts forslag innlevert her tirsdag 27. januar, om å avvike det statlige klimafondet, Nysnø. Begrunnelsen fra presidentskapet har vært at dette var behandlet i desember – i forbindelse med Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag. Vi i Rødt vil likevel opprettholde dette forslaget, og vi foreslår at dette representantforslaget blir sendt til nærings-

komiteen og behandlet som et ordinært Dokument 8-forslag.

Presidenten: Stortinget vil da votere over behandlingsmåten på Dokument 8:91 S.

Presidenten vil – på bakgrunn av at tilsvarende forslag har vært votert over tidligere i sesjonen – foreslå at forslaget avvises.

Representanten Geir Jørgensen har foreslått at forslaget sendes næringskomiteen.

Det vil bli votert alternativt mellom presidentens forslag og forslaget fra Rødt.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom presidentens forslag og forslaget fra Rødt ble presidentens forslag vedtatt med 141 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.17.20)

Videre ble referert:

2. (204) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frøya Skjold Sjursæther, Arild Hermstad, Ingrid Liland, Oda Indgaard og Julie E. Stuestøl om

norsk deltakelse i EUs sosiale klimafond (Dokument 8:101 S (2025–2026))

Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.

3. (205) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Erling Sande og Bent-Joacim Bentzen om å sikre tilfluktsrom på norske sjukehus (Dokument 8:103 S (2025–2026))

Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.

4. (206) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Julie E. Stuestøl, Marius Langballe Dalin, Une Bastholm, Frøya Skjold Sjursæther, Ingrid Liland, Anne Lise Gjerstad Fredlund, Marian Hussein og Mirell Høyer-Berntsen om en tilbakekallspraksis som verdsetter inkludering (Dokument 8:102 S (2025–2026))

Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.

5. (207) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erling Sande, Maren Grøthe og Kjersti Toppe om meir frileik og aktivitet i skulen (Dokument 8:100 S (2025–2026))

Enst.: Sendes utdannings- og forskningskomiteen.

Presidenten [12:17:53]: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.18.
